Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

הײַנט 8 זײַטן

NAJER FOLKSBLAT

פּרײַז 15 גראָשן

נייער פֿאָלקסבלאַט

№ 84	Łódź, Poniedziałek, 13 kwietnia 1931 r.	ניינטער יאָהרגאַנג	לאָדז, מאָנטאָג, כ״ו ניסן תרצ״א	№ 84

אדרעס פֿון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאָווער 21, טעל. 224-71 — Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71.

נצול געוואָרן פֿון טויט

א יודישע פֿאַמיליע אין לאָדז

צוליב אַ געפּגר׳טע קאַץ געפֿאַלען אויף די שפּורען פֿון די באַנדיטען און געשטערט זייערע פּלענער. — קאָמיסאַר פֿון דער אויספֿאָרשונגס־פּאָליציי דערקענט אין דער דינסט א בעקאַנטע לאָדזער באַנדיטקע

אויף קילינסקא 97 געפֿינט זיך די פֿאַבריק פֿון גאַז־געטראַנקען „זשרודלאָ", וואָס געהערט צו ה׳ גאָמאָלינסקי. דאָס הויז איז אָפּגעגרעניצט פֿון איין זייט מיט דעם שטעטישען שענקעוויטש פּאַרק. אַ חוץ דער פֿאַבריק און דער וואוינונג פֿון ה׳ גאָמאָלינסקי זענען קיין אַנדערע געביידעס דאָרט נישט פֿאַרהאַן און קיינער וואוינט דאָרט נישט, אויסער דעם סטרוזש, וואָס געפֿינט זיך אין פּאַרטער שטיבעל.

מיט אַ 6 וואָכען צוריק האָט ה׳ גאָמאָלינסקי צוגענומען צו זיך אין שטוב

אַ דינסט, מאַריאַ פּשישעצקאַ

די דינסט איז די גאַנצע צייט געווען פּינקטליך, האָט גוט אויסגעפֿיהרט אַלע איהרע פֿליכטען און מ׳איז פֿון איהר געווען גאַנץ צופֿרידען.

אַזוי ווי ה׳ גאָמאָלינסקי מיט זיין פֿאַמיליע וואוינען איינ׳ם הויז אַליין, האָבען זיי אויך געהאַלטען צוויי דרעסירטע גרויסע הינט, וועלכע מ׳פֿלעגט אויף ביינאַכט אַראָפּלאָזען פֿון דער קייט. די הינט זענען געווען אַזוי אויסדרעסירט, אַז זיי פֿלעגען ביי קיינעם אויסער די פֿאַמיליען־מיטגלידער פֿון גאָמאָלינסקין נישט בעהמען צו עסען. ביי גאָמאָלינסקי אין שטוב איז אויך געווען אַ גרויסע האָלענדישע קאַץ און אַ שטוב־הינטעל. די פֿאַרגאַנגענע וואָך איז די קאַץ פּלוצלונג געפּגר׳ט און דאָס הינטעל איז קראַנק געוואָרען. ה׳ גאָמאָלינסקי האָט דאָס הינטעל אָפּגעפֿיהרט אין שפּיטאָל פֿאַר חיות און דאָרט האָט ער זיך צו זיין איבעראַשונג דערוואוסט, אַז דאָס הינטעל איז

פֿערסמט מ׳ט סטריכנין

ה׳ גאָמאָלינסקין איז די זאַך געוואָרען פֿערדעכטיגט און ער האָט באַלד וועגען דעם ענין געמאָלדען אין אויספֿאָרשונגס־אַמט. דער אויבער־קאָמיסאַר ווייער האָט דעם ענין איבערגעגעבען דעם לייטער פֿון דער 1־טער בריגאַדע, קאָמיסאַר קאָלאָדזשיבסקי און יענער איז אַראָפּגעקומען אין דער וואוינונג פֿון ה׳ גאָמאָלינסקי. ווען ער איז אַהיינגעקומען און דערזעהען די דינסט, האָט ער אין איהר באַלד

דערקענט אַ בעקאַנטע באַנדיטקע

וואָס איז שוין פֿער׳משפּט געוואָרען פֿאַר באַנדיטען־אָנפֿאַלען. איהר מאַן זיצט איצט אין טורמע און דאַרף אין קורצען בעפֿרייט ווערען. ווען מאַריאַ האָט דערזעהען דעם קאָמיסאַר, האָט זי איהם אויך דערקענט, הגם ער איז געווען אָנגעטון אין ציוויל־קליידער, און האָט פֿערשטאַנען, אַז זי איז אַריינגעפֿאַלען. זי האָט זיך דאַן מודה געווען, אַז מ׳האָט דאַ

געוואָלט אויספֿיהרען א גנבה

און די גנבים, איהרע שותּפים, האָבען שוין גוט געקענט דאָס הויז, און אַלע ווינקעלעך דאָרט. כּדי צו בעקענען זיך מיט׳ן הויז און אַרומיגע איינגאַנגען א. אַז. וו. פֿלעגען זיי אָפּט אַריינקומען אין דער פֿאַבריק ספּעציעל דערמאָלט, ווען ה׳ גאָמאָלינסקי איז נישט געווען אַנוועזענד און פֿלעגען זיך אויף איהם פֿרעגען, אָנגעבענדיג זיך פֿאַר אַרבייטער אָדער שאָפֿערס. וואָס זוכען אַרבייט א. אַז. וו., ווייסענדיג, אַז ס׳זענען דאָרט פֿאַרהאַן הינט, האָבען זיי פֿאַר די הינט געוואָרפֿען עסען, פֿער׳סמ׳ט מיט סטריכנין, אָבער די הינט האָבען דאָס עסען נישט גענומען און זענען געבליבען לעבען.

דער קאָמיסאַר אָבער האָט דער דינסט נישט געגלויבט, קענענדיג זי, האָט ער פֿערשטאַנען, אַז עס פֿערמעסט זיך אויף

עפּיס מעהר ווי אויף אַ פּשוטער גנבה

און מ׳האָט דעריבער גענומען דאָס הויז אונטער אָבסערוואַציע. אונטער אָבסערוואַציע האָט זיך אויך געפֿינען די דינסט. ווי זי האָט ערקלערט, האָט דער אָנפֿאַל געזאָלט אויסגעפֿיהרט ווערען דאָנערשטאָג, אָבער ער איז נישט פֿאָרגעקומען. ער איז אויך נישט פֿאָרגעקומען פֿרייטאָג, זעהט אויס, דער שנייַ, וואָס איז געפֿאַלען האָט די באַנדיטען געשטערט. די ביידע נעכט איז

דאָס הויז געווען בעוואַכט פֿון אַלע זייטען

כּדי אָפּצונאַרען די באַנדיטען האָט ה׳ גאָמאָלינסקי געלאָזט אַ קלאַנג, אַז די הינט זענען פֿער׳סמ׳ט געוואָרען און מ׳האָט די הינט אַרויסגעפֿיהרט פֿון הויז. אָבער די באַנדיטען, אויף וועלכע מ׳האָט „געוואַרט" זענען נישט געקומען.

די דינסט זעהט אויס אָבער האָט בעמערקט, אַז ס׳איז נישט גלאַטיג און האָט שוין בעקומען חרטה הלמאַי זי האָט פֿערשיט איהרע שותּפים. שבת אינדערפֿריה האָט זי זיך אונטער אַנ׳אויסרייד אַרויסגעכאַפּט פֿון שטוב און איז אַוועקגעלאָפֿען צו איינעם פֿון איהרע פֿריינד, איהם מיטצוטיילען, אַז דער עסק איז „פֿערשיט". מ׳האָט איהר נאָכגעשפּירט און ווען זי איז צוריקגעקומען אַהיים האָט מען זי אַרעסטירט און דעם פֿיהרער פֿון דער באַנדיטען־באַנדע ביי איהם אינדערהיים.

ווי ס׳שטעלט זיך אַרויס איז דער פֿיהרער פֿון דער באַנדע אַ בעריהמטער באַנדיט, וואָס האָט שוין

אויסגעפֿיהרט אַ צעהנדליג באַנדיטען־אָנפֿאַלען.

אונטער אַ קרייץ־פֿערהער האָבען די אַרעסטירטע זיך מודה געווען און דערצעהלט, ווי אַזוי זיי האָבען פּראָיעקטירט אויסצופֿיהרען זייער גאַנצען פּלאַן.

די באַנדיטען האָבען גענוי געוואוסט, אַז אינ׳ם הויז וואוינט קיינער נישט אַ חוץ דער פֿאַמיליע גאָמאָלינסקי און דעם פּאָרטיער. זיי האָבען דעריבער בעשלאָסען קודם כּל אָפּרוימען די הינט. דאָס האָט געזאָלט אויספֿיהרען די דינסט מאַריאַ. נאָכדעם ווי די הינט זאָלען ווערען אָפּגערוימט, האָבען די באַנדיטען געזאָלט אין די אָוונט־שעה׳ן אָנקומען, און ווען דער פּאָרטיער וועט זיי עפֿענען, איהם אָנטון אַ זאַק אויפ׳ן קאָפּ, בינדען איהם און אַריינקריגען זיך אין דער וואוינונג פֿון ה׳ גאמאלינסקי, וואו ער איז געווען דער איינציגער מאַנספּערזאָן. אַריינלאָזען אין שטוב די באַנדיטען האָט געזאָלט די דינסט.

ווען די הינט איז נישט געלונגען צו פֿער׳סמ׳ען איז מאַריאַ ביי זיך אַביסעל געפֿאַלען, אָבער זי האָט געפּרובט זיי צו פֿער׳סמ׳ען נאָכאַמאָל און ווען מ׳האָט געלאָזט דעם קלאַנג, אַז די הינט זענען געפּגר׳ט, האָט זי געגלויבט דעריך. ווען זי האָט אָבער דערזעהן דעם קאָמיסאַר קאָלאָדזשינסקי, האָט זי זיך געוואָלט אַרויסראַטעווען און האָט אויסגעגעבען איהרע שותּפים. שפּעטער האָט זי דערויף חרטה געהאַט און האָט געוואָלט זיי וואָרנען און פֿערהיטען פֿאַר אַ דורכפֿאַל, דערביי איז זי אַליין אַריינגעפֿאַלען.

די אויספֿאָרשונג ווערט ווייטער געפֿיהרט. די אַרעסטירטע האָבען אָנגערופֿען אויך די איבריגע אַנטיילנעהמער פֿונ׳ם געפּלאַנטען באַנדיטען־אָנפֿאַל

אחרי מחלה כבדה וממושכה שבק חיים לכל חי

נ. ע. יעקב שלמה ב״ר מיכאל

ארבאר

(גיסו של אדמו״ר שליט״א מאלכסנדר)

בשנת החמישים וחמש לימי חייו

ההלויה תהיה היום, ביום ב׳ תזומ״צ, בשעה 12 בצהרים מבית האבל רחוב ציגלנינה 43.

המשפחה המתאבלת.

בעקאַנטמאַכונג.

די לאָדזער יודישע לייה־געזעלשאַפֿט פֿאַר אויסבאָרגען געלד אָהן פּראָצענט און אונטערשטיצונגען א. ד. נ. „הכנסת כּלות" אין לאָדז, ליפּאָווע 45 מאַכט בעקאַנט אַלע איהרע מיטגלידערינס און מיטגלידער, אַז דינסטאַג דעם 14 טען אַפּריל ד. י. 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג קומט פֿאָר אין אייגענעם לאָקאַל ביי פּ. פֿוקס, ליפּאָווע 45,

די יעהרליכע גענעראַל־פֿערזאַמלונג

צו וועלכער אַלע מיטגלידער און סימפּאַטיקער ווערן העפֿליכסט איינגעלאַדען.

סדר־היום: 1) ערעפֿנונג; 2) וואַהל פֿון אַ פֿאָרזיצענדען מיט אַ פּרעזידיום; 3) קאַסע־בעריכט פֿאַר׳ן פֿערגאַנגענעם יאָהר; 4) בעשטעטיגען דעם בודזשעט אויף דעם קומענדיגען יאָהר; 5) וואַהל פֿון אַ פֿערוואַלטונג מיט אַ רעוויזיאָנס־קאָמיסיע; 6) פֿרייע פֿאָרשלאָגען.

בעמערקונג: ביי אַ נישט גענוגענדע צאָהל מיטגלידער קומט די פֿערזאַמלונג פֿאָר אין דעם זעלבען טאָג 6 א זייגער ביי יעדער צאָהל מיטגלידער.

2260 מ׳ט דרך ארץ די פֿערוואַלטונג.

ענטשולדיגונג.

איך בעט ענטשולדיגונג פֿאַר מיין נישט טאַקטישע האַנדלונג ביים לייטער פֿון דער אַדמיניסטראַטיווער שטראָף־אָפּטיילונג ביי דער סטאַראָסטווע גראָדזקי אין לאָדז

ה׳ אַרטור ריין.

אַלס צייכען פֿון חרטה שענק איך 50 זל. פֿאַר׳ן יתומים־הויז, זגערזשער 40 און 50 זל. פֿאַר׳ן גראָסיסטען־הענדלער־פֿעראיין, פּאָמאָרסקאַ 18.

דאָס געלד איז אָבצונעהמען ביי דער פֿערוואַלטונג פֿון פֿיש־סוחרים־פֿעראיין, פּאָמאָרסקאַ 18.

2256 בלומה פּיטעל, פּילסודסקיעגאָ 36.

בעקאַנטמאַכונג

פֿון די פּויזנער מערק־פֿאָהרער אין לאָדז

מיר מאַכען בעקאַנט אונזערע חברים אין צוזאַמענהאַנג מיט דער לעצטער זיצונג, וואָס איז פֿאָרגעקומען שבת, ד. 11.4.31, איז געוואָרען אויסגעשלאָסען אַלס מיטגליד פֿון אונזער פֿעראיין דער חבר

איטשע טייטעלבוים

פֿאַר נישט אויספֿיהרען די בעשלוסען און גלייכצייטיג שטערען די אַרבייט פֿון פֿעראיין.

2267 מיט אַכטונג די פֿערוואַלטונג.

הזכרה.

דינסטאַג, דעם 14־טען ד. ח. 12 אַ זייגער בייטאָג קומט פֿאָר אויפ׳ן בית החיים אַ הזכרה נאָך אונזער אונפֿערגעסליכען זוהן, מאַן, פֿאָטער און ברודער

מאיר אוניקאָווסקי ז״ל

צו וועלכער אַלע קרובים, פֿריינד און בעקאַנטע ווערען געבעטען צו קומען.

2263 די טרויערנדע פֿאַמיליע

דעם טיפֿסטען ביילייד דריקען מיר אויס אונזער חשוב׳ן פֿאָדסטאַרשע יצחק מאיר ווייסבראַט, צוליב׳ן פֿריהצייטיגען טויט פֿון זיין ברודער

שמואל גרונם נ״ע

זייט געטרייסט מיט המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.

די פֿערוואַלטונג

פֿון טישלער, שניצער און דרעקסלער

2257 פּאָלודניאָוואַ 4.

דעם טיפֿסטען מיטגעפֿיהל דריק איך אויס מיין חבר

פּנחס קאַפּצוקער

צוליב׳ן טויט פֿון זיין ליבע

מוטער

זייט געטרייסט!

לייב גאָלדבערג.

די נייע סיים-סעסיע
ווערט זיך בעשעפטיגען מיט ווירטשאפטליכע ענינים

וו א ר ש א, 12 (טעלעפאניש) מאנטאג אדער דינסטאג וועט קיין ווארשא קומען פון ספאלא דער מלוכה-פרעזידענט און אויפ'ן שלאס ווערען פאר-קומען קאנפערענצען וועגען לויפענדע פאליטישע ענינים און פערזאנאלע ענדערונגען, אין די פא-ליטישע קרייזען האלט מען, אז ביז ס'וועט פינא-ליזירט ווערען די הלואה אויף דער באהן-ליניע גדיניע-קאטאוויץ, וועט קיין קאבינעט רעקאנסטרוק-ציע נישט פארקומען, דאס קען פארקומען ערשט ענדע חודש אדער אין אנהויב מאי.

ווי מ'גיט איבער איז מארשאל פילסודסקי נישט צופרידען מיט דעם פראיעקט פון דער קאנ-סטיטוציע ענדערונג און וועט ארייבטראגען אין איהם איינינע אויסבעסערונגען.

דער פראיעקט פון דער קאנסטיטוציע ענדע-רונג וועט אבער נאך אין דער נאהנסטער סעסיע פון סיים נישט בעהאנדעלט ווערען, ווייל איצט דארפען אין דער ערשטער רייה ערלעדיגט ווע-רען א רייה וויכטיגע ווירטשאפטליכע ענינים.

ענטדעקט א סאוויעטישע שפיאנאזש-אפערע אין דייטשלאנד

ב ע ר ל י ן, 12 (ספ. טעל.) די היגע פאלי-טישע פאליציי האט ענטדעקט א גרויסע שפיאנען-אפערע, וואס קאן צופיהרען צום איבערייסען די פריינדליכע סאוויעטיש-דייטשע בעציהונגען.

היגטער פראנקפורט אם מיין געפינט זיך א קליין שטעטעל פון 30 טויזענט מאן. דער פיהרער פון דער דארטיגער קאמוניסטישער גרופע, וועלכער איז אויך א דעפוטאט אין דעם פראווינץ-סיימיק, צנ'אננשטעלטער אין דער א.ג. פארבען-אינדוסטרי דעסטבאך, איז איצט ארעסטירט געווארען פאר אנפיהרען מיט א שפיאנאזש-אקציע לטובת די סאוו-יעטען. דעסטבאך פלעגט צושטעלען דער סאוויע-טישער מיסיע אין בערלין ידיעות וועגען דער פראדוקציע פון גיפטיגע גאזען, וואס די פאבריק פלעגט אויסארבייטען פאר אינדוסטרי-צוועקען.

פון די דאקומענטען, וואס מ'האט ביי איהם געפונען בעת דער רעוויזיע איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז דעסטבאך פלעגט פון דער סאוויעטי-שער מיסיע דערהאלטען געלט און אז ער האט אויסגעהאלטען א גאנצען שטאב געהילפען. ס'זענען ארעסטירט געווארען 12 ארבייטער, וואס האבען געארבייט אין די אנשטאלטען. זיי האבען מודה געווען, אז זיי פלעגען דעסטבאכען צושטעלען פערשידענע אינפארמאציעס און דערפאר בעקומען געצאהלט.

דער ארעסט האט אין די בערלינער דיפ-לאמאטישע קרייזען געמאכט א שטארקען רושם. אין די דייטשע אינדוסטריעלער קרייזען האט מען מורא, אז צוליב דעם זענען ערנסט בעדראהט גע-ווארען די דייטש-סאוויעטישע בעציהונגען, וועלכע קענען זיך איצט אין דער ערשטער רייה אפרופען אויף די פראיעקטירטע סאוויעטישע מיליאנען-בע-שטעלונגען אין דייטשלאנד.

פוילישע רעגירונג וועט פא-דערען ענטשעדיגונג
פאר די געליטענע פוילישע יודען בעת'ן מאורעות אין א"י

י ר ו ש ל י ם, 12 (יט"א טעלעגראפיש).

דער פוילישער גענ. קאנסול ד"ר קייביקאווסקי האט בעזוכט אין שפיטאל די פערוואונדעטע פויל-ישע יודען.

ווי מען גיט איבער וועט די פוילישע רעגי-רונג ארויסטרעטען מיט א ענטשעדיגונגס-פאדערונג לטובת די געליטענע פוילישע יודען.

די הגנה גרייט זיך צו פערטיידיגען

י ר ו ש ל י ם, 12 (ספ. טעל.) אין צוזאמענהאנג מיט'ן איבערפאל אין נהלל האט די יודישע הגנה זיך געמאכט גרייט צו פערטיידיגען זיך פון פער-שידענע אנפאלען.

היינט הויבט זיך אן דער פראצעס פון דיסעלדארפער מערדער

ב ע ר ל י ן, 12 (ספ. טעל.) מארגען מאנ-טאג הויבט זיך אן אין דיסעלדארף דער פראצעס געגען דעם מאסען מערדער פיאטר קירטען וועל-כער איז בערימט געווארען אין דער גאנצער וועלט אונטערן נאמען דער „דיסעלדארפער מערדער"

צום פראצעס זענען געקומען פארשטעהער פון דער פרעסע אין דער גאנצער וועלט. מ'האט אבער צוגעלאזט בלויז 40 קארעספאנדענטען.

דער בעשולדיגונגס-אקט ווארפט פאר קיר-טענען, אז ער האט אויסגעפיהרט 9 מארדען און 7 מארד-אנפאלען זענען איהם נישט געלונגען. קורטען האט זיך אין אויספיהרען די מארדען מודה געווען און דערויף זענען פארהאן בעשטע-טיגונגען. דער בעשולדיגונגס-אקט נעמט ארום נאר די פאלען וועגען וועלכע ס'איז נישטא קיין שום ספק, אז זיי זענען אויסגעפיהרט געווארען דורך קירטענען, די פראקוראטור האט די איבריגע פא-לען נישט ארומגענומען ווייל זיי קענען שוין נישט ענדערען דעם אורטייל.

קירטענס גייסטיגער צושטאנד איז קאנטרא-לירט געווארען אין אנ'אנשטאלט פאר גייסטיג קראנקע דורך איינעם פון די גרעסטע אויטאריטע-טען אויף דעם געביט — פראפ. סיאלי, אלס עקס-פערטען טרעטען אויך אויף די פראפ. רעטשעל און היבנער. אלע זאגען זיך ארויס, אז קירטען איז אנ'ערטישער פערברעכער און לויט די גע-זעצען איז ער פעראנטווארטליך פאר זיינע טאטען.

צום פראצעס וועלכער קומט פאר אונטערן פארזיץ פון פרעזעס פון קרייז-געריכט אין דיסעל-דארף ד"ר ראסע זענען ארויסגערופען געווארען 150 עדות.

דעם פערברעכער האט מען געזוכט אויף 11.000 שפורען קירטענס פרוי האט וועגען אלע זיינע פערברעכענס נישט געהאט קיין אהנונג. ווען זי האט זיך פון זיי דערוואוסט האט זי בעקומען א משוגעת אנפאל און געפינט זיך איצט אין א משוגעים-אנשטאלט, דער פראצעס וועט דויערען א וואך צייט.

פערוואונדעט א יודישען שומר אין נהלל

י ר ו ש ל י ם, 12 (יט"א טעלעגראפיש).

דער שומר פון דער קאלאניע נהלל משה פא-לעוויטש איז בעפאלען געווארען פון אראבישע גנבים און איז פערוואונדעט געווארען. אין אנ'ערנסטען צושטאנד האט מען איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל.

ספארט-בעוועגונג

פוסבאל

ל. ק. ס.—קראקאוויא 1:4 0:2

בעכטען איז אויפ'ן פלאץ פון ל.ק.ס. פארגעקומען א ליגע-מעטש צווישען די צוויי דערמאהנטע מאנשאפטען. דער מעטש האט צוגעצויגען א רעקארד-עולם צושויער. מ'האט זיך גערעכנט אויף א שעהנעם שפילען פון פוילישען מייסטער און פוסבאל — „קראקאוויא". די ערווארטונגען האבען אפגענארט. ווייל קראקאוויא איז אינגאנצען נישט געווען דיספאנירט. די פערטיידיגונג און דער טויערמאן האבען איבגאנצען ענטוישט. דער אנגריף האט אמת געהאט עטליכע שעהנע מאמענטען, אבער ער האט זיך אנגעטראפען אויף דעם עקשנות'דיגען ווידערשטאנד פון ל.ק.ס. פערטיידיגונג.

די מאנשאפט פון ל.ק.ס. איז נישט קיין פעסט-געשטעלטער צוזאמענשטעל. יעדער איינער פון ל.ק.ס. (מיט קליינע אויסנאהמען) האבען גוט גע-שפילט. די מאנשאפט אלס גאנצעס האט אבער נישט ארויסגעוויזען דאס שפילען און די שול, וואס „קראקאוויא" און דאך איז דער הויכער נצחון פון ל.ק.ס. א פערדינטער.

פאר ל.ק.ס. האבען די טויערען געשאסען פע-רא — איינס און האבשטייך, וועלכער איז א וייל אין דער מאנשאפט —

ריכטער — ה' נאווראצקי פון פויזען.

פערשפילט, הגם „לעגיא" איז אין א זעהר שלעכ-טען פארם.

פינג-פאנג

אין בושעזשין האט די לאדזער „קדימה" גע-וואונען ביי דעם דארטיגען בזשעזשינער ספארט-קלוב מיט 0:10.

בר-כוכבא — „אימקא" 1:9.

לייכט-אטלעטיק

דער פאביאניצער ספארט-קלוב „קרושענדער" האט בעכטען איינגעארדענט א וועט-לויף אויף א שטח פון 4 קילאמעטער. ס'האבען זיך געשטעלט 46 אנטיילנעהמער פון פערשידענע לאדזער ספארט קלובען.

דער ערשטער איז אנגעקומען סטאראסטא (פון זיעדנאטשאנע") אין 13 מינוט 16,4 סעקונדען; בעקא—גייער; ווארובלעווסקי ל.ק.ס. און אטעא „קרוש ענדער".

דעם וועט-לויף פון די פאליציאישע קלובען וואס איז איינגעארדענט געווארען דורך דעם פא-ליציישען ספארט-קלוב אין שעראדז אויף א שטח פון 7 קילאמעטער און 200 מעטער, האט געוואונען דער עלטסטער פאליציאנט זולעצקי.

ספארט-שפילען

בעכטען זענען פארגעקומען די ווייטערדיגע מייסטערשאפטען אין בעך-באל פאר פרויען און מענער. ס'זענען אדורכגעפיהרט געווארען 10 מע-טשען.

אין די פרויען-מייסטערשאפטען פיהרט דער ה.ק.ס. פאר ל.ק.ס. אין די מענער מייסטערשאפטען „אבסאלוטענטען" פאר ל,ק.ס.

ספארט-כראניק

בעכטען האט זיך פערענדיגט דער ווינטער-קורס פון מלוכה'שען אמט פאר פיזישער ערציהונג, פאר אלע מיבים ספארט-צווייגען, פון 496 אנטיילנעה-מער האבען געענדיגט דעם קורס 304. די צייגני-שען האט ארויסגעגעבען קאפיטאן געמבארטאוויטש.

פייערליכע ערעפנונג פון נייעם לאקאל אין „קדימה"

שבת איז פארגעקומען דער חנוכת-הבית פון נייעם לאקאל אין „קדימה". צו דער פייערונג זע-נען געקומען פארשטעהער פון אלע יודישע און נישט-יודישע ספארט-פעראייבען, פרעסע און געזעל-שאפטליכע אינסטיטוציעס.

די פייערונג איז געעפענט געווארען דורך דעם פרעזעס פון „קדימה" איבזש. ווייבבערג, וועלכער האט מכבד געווען מיט איבערשניידען דעם באנד צום נייעם לאקאל דעם ראטמאן מארק פיין.

ס'האבע זבעגריסט פארשטעהער פון אלע ספארט-פעראייבען און דאן האט „קדימה" אויפ-געבומען די געסט מיט א פיינעם באנקעט.

דער נייער שעהנער לאקאל פון „קדימה" גע-פינט זיך אויף גדאנסקא 40.

קרייז-צוזאמענפאהר פון וועלט-פערבאנד „מכבי"

בעכטען איז אין לאקאל פון „קדימה" פארגע-קומען דער קרייז-צוזאמענפאהר פון וועלט-פער-באנד „מכבי" (לאדזער קרייז) צום צוזאמענפאהר איז געקומען דער פארזיצער פון וועלט-פערבאנד „מכבי" (פוילישע אפטיילונג) ה' זעליג רוסעצקי.

צום צוזאמענפאהר זענען געקומען פארשטעהער פון שעראדז, לאסק, פאביאניץ, טושין, אזארקאוו. זגערוש, רודא-פאביאניץ און פון 7 לאדזער יודישע פעראייבען.

ארום בעריכט האט זיך ענטוויקעלט א לאנגע דיסקוסיע. דעם עקזעקוטיוו איז אויסגעדריקט גע-ווארען צוטרוי און ס'איז געוועהלט געווארען א נייע לייטונג.

מייסטערשאפט פון „א"-קלאס

„הכח"—„ביעג" 2:2

ביי א געוויסע אנשטרענגונג וואלט די יודישע מאנשאפט געקענט ארויסגעהען מיט א נצחון.

„ארקאן"—„טוריסטען" 2:5 (2:3)

„ארקאן" פיהרט ווייטער זיכער אין דער טא-בעלע. די מאנשאפט האט עטליכע זעהר ווערטפולע שפילער און וועט זיכער אין די מייסטערשאפטס-שפילען פרעטענדירען אויף מייסטער פון לאדז.

פ א ב י א נ י ץ. אין פאביאניץ זענען פארגע-קומען 2 מעטשען אויף מייסטערשאפט פון „א"-קלאס די רעזולטאטען זענען פאלגענדע:

„בורזשא"—„ווידזעוו" 1:3.

„ל. ט. ס. ג."—„פ. ט. צ." 0:0

ק א ל י ש. אין קאליש איז אויך פארגעקומען א מעטש אויף מייסטערשאפט פון „א"-קלאס.

„וו. ק. ס."—„ק. ק. ס." 0:3 (0:1)

געזעלשאפטס-שפילען

ביעג 2. — הכוח 2. 2:3.

ל.ק.ס. ב. — חשמונאי 0:4.

י.ק.פ. — „טור" 1:8.

„זיעדנאטשאנע" — ס.ס.ק.מ. 3:6.

ווידזעווער מאנופאקטור — גייער 1:4.

קדימה — סאקאל (זגערזש) 3:4.

דער מעטש איז פארגעקומען אין זגערזש.

„לעגיא"—„פאלאניא" 1:2

וו א ר ש א, 12 (טעלעפאניש). דער ליגע-מעטש צווישען דעם יונגסטען ליגע-קלוב לעגיא (לעמבערג) מיט דער ווארשאווער „פאלאניא" האט געבראכט א גרויסע איבערראשונג, „פאלאניא" האט דעם מעטש

Dr. Med. A. S. Tenenbaum
אינערליכע קראנקהייטען
האט זיך איבערגעטראגען
אויף פיעטריקאווער 109
טעלעפאן 220-25
נעהמט אן פון 6 ביז 7½ נאכמיטאג.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הוים-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעמט אן פון 8–11 און פון 5–9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פארם.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

זאל „הזמיר" אל. קאשטשושקי 21
קומענדיגען זונטאג, דעם 19 פעברואר, 8.30 אין אווענד
וועט די בעקאנטע יודישע שריפטשטעלערין
רחל פייגענבערג
האלטען א רעפעראט א. ד. ט.:
„די וועלט וויל מיר זאלען זיין יודען"
איינצעלהייטען אין די ווייטערדיגע אנאנסען.

אנאנסען אין „נייעם פאלקסבלאט" האבען דעם גרעסטען ערפאלג!

לאדזער יודישער הילפס-פעראיין „נותן לחם", סאלנא 14
בעקאנטמאכונג.
דערמיט האבען מיר דעם כבוד איינצולאדענען אלע מיטגלידער צו דער
גענעראל-פערזאמלונג
פון דער יודישער געזעלש. געגען אויסערגעוועהנליכער נויט „נותן לחם" אין לאדז, וועלכע וועט פארקומען אין פעראיינס-לאקאל (סאלנא 14) מיטוואך: דעם 22. אפריל 1931, 6 א זייגער אווענד מיט פאלגענדער טאג-ארדנונג,
1) וואהלען פון א פרעזידיום, 2) וואהלען פון א פערוואלטונג און רעוויזיאנס-קאמיסיע, 3) פערשידענעס.
צו דער גענעראל-פערזאמלונג ווערען ספעציעל ארויסגעגעבען איינטריטס-קארטען, אהן וועלכע קיינער וועט נישט קענען אריינקומען אדער וועהלען. די איינטריטס-קארטען וועלען ווערען ארויסגעגעבען אין פעראיינס-לאקאל (סאלנא 14) דאנערשטאג, ד. 16/4, זונטאג, דעם 19/4, מאנטאג, ד. 20/4 און דינסטאג, 21/4 פון 8 ביז 9 א זייגער אווענד. אין טאג פון דער גענעראל-פערזאמלונג — מיטוואך, דעם 22. ד. ח. פון 4 ביז 6 א זייגער אווענד. די איינטריטס-קארטע מוז יעדער פערזענליך זיך אפנעהמען און צו דער גענעראל-פערזאמלונג מיטברענגען.
די פערוואלטונג.
בעמערקונג: 1) ווען עס וועט נישט קומען די געהעריגע צאהל מיטגלידער קומט די פערזאמלונג פאר רעכטמעסיגען טאג 8 א זייגער אווענד צום צווייטען טערמין ביי יעדער צאהל מיטגלידער (§ 28), 2) פארשלאגען פון די מיטגלידער, וועלכע זאלען פארגעשטעלט ווערען אויף דער גענעראל-פערזאמלונג דארפען צוגעשיקט ווערען שריפטליך צו דער פערוואלטונג 3 טעג פריהער (§ 31), 3) עס ווערט געבעטען לויט'ן §§ 6—14 איינצוצאהלען פאר די גענעראל-פערזאמלונג דעם פערלעגענעם בייטראג.

לאדז. 13 אפריל 1931

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז. 13 אפריל 1931

דער שאַך=צוג פון הענדערסאָנ'ען

די איינלאַדונג, וועלכע דער ענגלישער אויסערן־מיניסטער הענדערסאָן האָט געשיקט קיין בערלין ווילענדיג האָבען אויף אַ קאָנפערענץ אין לאָנדאָן דעם דייטשען פרעמיער־מיניסטער און דעם אויסערן־מיניסטער קורציוס האָט איבעראַשט די גאַנצע וועלט און ספּעציעל פראַנקרייך, די צווייטע ידיעה אַז אויך דער איטאַליענישער אויסערן־מיניסטער גראַנדי איז איינגעלאַדען קיין לאָנדאָן האָט אַרויסגערופען אַ געוואַלדיגען רושם ספּעציעל אין פראַנקרייך. די פרושים, וועלכע האָבען זיך בעוויזען אין די אויסלענדישע צייטונגען אין צוזאַמענהאַנג מיט די איינלאַדונגען זענען גיכער אַנ'אויסדרוק פון פּריוואַטע, ווי פון ריכטיגער אָריענטאַציע. ווען מען פרעהט זיך אין פראַנקרייך, וואָס די קאָנפערענץ צווישען ענגלאַנד און דייטשלאַנד איז אָפּגעלעגט געוואָרען פון חודש מאַי אויף דעם 5־טען יוני בעווייזט נאָר, אַז אין דער פּאָליטישער אויפרעגונג פרייסט מען זיך מיט חלשות.

עס קאָן זיין, אַז הענדערסאָן האָט מסכים געווען אָפּצולעגען די צוזאַמענקונפט, ווייל ער האָט געוואָלט איבערוואַרטען די סעסיע פון דעם פעלקער־בונד, כדי ראשית נישט צוצולאָזען, אַז די זיצונג זאָל שטעהען אונטער דעם איינדרוק פון דער אָפּגעהאַלטענער קאָנפערענץ אין לאָנדאָן, ושנית, ווייל ער רעכענט זיך דערמיט, אַז עס וועט איהם געלונגען צו איבערצייגען דעם פראַנצויזישען אויסערן־מיניסטער בריאַן, ער זאָל זיך בעטייליגען אין דער קאָנפערענץ.

דער שאַך־צוג פון הענדערסאָן בעווייזט בולט אַז די לייצעס פון דער אייראָפּעאישער פּאָליטיק זענען איבערגעגאַנגען פון בריאַנס הענד אין די הענד פון ענגלאַנד. אַ לאַנגע צייט האָט בריאַן געגלויבט אַז עס וועט זיך איהם איינגעבען צו שאַפען אַ פּאַן־אייראָפּא אונטער פראַנקרייכס השפעה. ענגלאַנד איז נישט נתפעל געוואָרען פון דעם געדאַנק און האָט זיך געהאַלטען שטאַרק רעזערווירט.

ווען עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז אַלע פּרוּווען צו שאַפען אויף דעם צאָל־פראָנט כאָטש אַ שלום אויף אַ קורצער צייט האָבען זיך נישט איינגעגעבען, אַז אַלע פאָרקאָנפערענצען האָבען זיך געענדיגט מיט מיסשטימונגען און נישט מיט פּאָזיטיווע רעזולטאַטען, האָט ענגלאַנד געפונען אַז עס איז געקומען דער מאָמענט צו בעהמען אין האַנד די איניציאַטיוו און צו טראַכטען שאַפען אַ שלום אין אייראָפּא, ווייל די שטימונגען זענען היינט אַ סך ערגער ווי אין יאָהר 1914.

ענגלאַנד אַליין מאַכט דורך אַ זעהר שווערען ווירטשאַפטליכען קריזיס און זעהט די סיבה דערפון אין דער ווירטשאַפטליכער צושלאָגענקייט און וואַקסענדען נאַציאָנאַליזם און איבערגעטריבענעם פּראָטעקציאָניזם פון די מלוכות.

מען טאָר נישט פערגעסען, אַז די אָנפיהרער פון דער היינטיגער ענגלישער פּאָליטיק זענען סאָציאַליסטען, וועלכע האָבען אַ גאָר אַנדערע איינשטעלונג צו פערשידענע פּראָבלעמען ווי אַנדערע אָנפיהרער פון אַ בירגערליכער וועלט־אַנשויאונג. אַז דער פערלאַנג נאָך שלום איז ביי די סאָציאַליסטען שטאַרקער און עהרליכער ווי ביי פערשידענע בירגערליכע גרופּען. דערפאַר זענען מיר איבערצייגט אַז אויב עס וועלען נישט איינטרעטען פערשידענע שטערונגען, וועט ענגלאַנד קומען צו אַ פערשטענדיגונג מיט איין טייל פון אייראָפּא ספּעציעל מיט דעם אונצופרידענעם דייטשלאַנד, וואָס דראָהט צו צערייסען דעם אייראָפּעאישען קאָנטינענט, און דערנאָך וועט מען קומען צו אַ אָפּמאַך מיט אַנדערע לענדער.

פוילען מוז אין דער היינטיגער שווערער צייט שטעהען שטאַרק אויף דער וואַך, ווייל עס דראָהט די סכנה, אַז אַ צופרידענשטעלען פון דייטשלאַנד קאָן קומען אויף קאָסטען פון פוילען. די סכנה איז דערפאַר זעהר גרויס, ווייל אַ גרויסער טייל פון דער ענגלישער אַרבייטער־פּאַרטיי געהערט נישט צו די אָנהענגער פון היינטיגען רעזשים אין פוילען.

ד״ר פ. ראַטענשטרייך.

אַנטיסעמיטען לאָזען נישט רעדען אַ רעדנער פון „אָזעט"

אויף אַ מאָסקווער פאַבריק

מאָסקווע. (יט״א) „טריבונאַ" דער אָרגאַן פון „אָזעט" טיילט מיט אַז אויף דער מאָסקווער פאַבריק „טרעגאָרקאַ" איז אויסגעבראָכען אַ געוואַלדיגער טומל פון די פערזאַמעלטע אַרבייטער געגען דעם יודישען „אָזעט"־טוער וואַרטמאַן. וועלכער האָט געוואָלט האַלטען אַ רעדע אויף ווערבירען פאַבריקס־מיטגלידער אין אָרטיגען „אָזעט". פון אַלע זייטען האָבען זיך געהערט געשרייען „מיר ווילען נישט הערען וועגען די זשידעס". זיי האָבען קיינמאָל נישט געוואָלט און וועלען קיינמאָל נישט וועלען אַרבייטען". וואַרטמאַן האָט שוין זיין רעדע נישט געקענט האַלטען. „טריבונאַ" טיילט מיט, אַז צווישען די אַנטיסעמיטישע שרייער זענען אויך געווען קאָמוניסטען. יודישע אַרבייטער פאָדערען אָרגאַניזירען אַנ'עפענטליכען משפט געגען די שטערער. ביז איצט איז אָבער קיין שום אַקציע נישט אונטערגענומען געוואָרען.

באַנקראָט פון דער לאָדזער האַנדעלס=באַנק און די סכנה פון אויסלענדישען קאַפּיטאַל

שטימען פון דער פוילישער פּרעסע

אויפ'ן ראַנד פון באַנקראָט פון דער לאָדזער האַנדעלס־באַנק שרייבט די „גאַזעטאַ וואַרשאַווסקאַ" אין אַנ'אַרטיקעל א.נ. „פרעמדע קאַפּיטאַליען":

„מיר שטעהען פאַר זעהר אַ וויכטיגער דילעמע: אָדער פוילען וועט אַ דאַנק די אויסלענדישע קאַפּיטאַלען, וואָס וועלען אויסגענוצט ווערען צילבעוואוסט, פערשטאַרקען איהרע כוחות, אָדער זי וועט אַריינפאַלען אין ווירטשאַפטליכער קנעכטשאַפט...

ס'איז נישט שווער אָנצוווייזען וואָסער פאָרם פון פרעמדען קאַפּיטאַל איז פאַר אונז שעדליך. קודם כל איז שעדליך דער אויספערקויף פון פוילישע אַרבייטס־וואַרשטאַטען פאַר ביליג געלד, אָדער האַלב אומזיסט. ווייניג, וואָס דער וועלכער פערקויפט, ליידט דערביי שאָדען, נאָר דער פרעמדער קאַפּיטאַליסט, וועלכער האָט ביליג געקויפט אַנ'אָרטיגע אונטערנעהמונג, וועט נישט שטענדיג זי וועלען פערברייטערן און ענטוויקלען. טיילמאָל קויפט ער זי דערצו, אַז זי זאָל זיך נישט ענטוויקלען, כדי זי זאָל מיט איהם נישט קאָנקורירען אויף די אָרטיגע און אויסלענדישע מערק.

„געפעהרליך איז ווייטער דאָס בעהערשען דורך פרעמדען קאַפּיטאַל די אָרגאַניזאַציעס פון אומזאַץ־ און אויסטויש. באַטירליך מוזען זיין אין פוילען בענק און פרעמדע פערזיכערונגס־געזעלשאַפטען. אָבער עס וועט זיין שלעכט, אויב עס וועלען אויספעהלען אייגענע פינאַנציעלע אינסטיטוציעס. דאַן וועט דאָס ווירטשאַפטליכע לעבען אין פוילען פערלירען די זעלבסטשטענדיגקייט, עס וועט זיין צופיל אָפּהענגיג פון אויסלענדישע קאָניונקטורען און פערשידענע פּאָליטיש־עקאָנאָמישע קאָמבינאַציעס.

„גרויסע ספקות רופען אַרויס די טראַנזאַקציעס וועלכע ווערען געשלאָסען דורך דער מלוכה, און אַנדערע עפענטליך־רעכטליכע אינסטיטוציעס. וואו דער קרעדיט־אינטערעס איז פערבונדען מיט קאָנצעסיעס און ווירטשאַפטליכע פּריווילעגיעס, אַ הלוואָה מוז זיין אַ הלוואָה, נישט מעהר. עס איז נישט גוט, ווען מ'בעהאַלט דעם אמת'ען פּראָצענט־זאַץ פון דער בעקומענער הלוואָה. אַזאַ הלוואָה איז בכלל גענומען אַ ליכוויאַרסקע.

„דאַן קען דער אויסלענדישער קרעדיט נאָר דעמאָלט ברענגען נוצען, ווען ער איז נישט צו טייער. עס איז נישט ענטשיידענד דער פאַקט, וואָס די מלוכה אָדער דער פּריוואַטער בירגער דאַרף אויף געוואַלט האָבען געלד. דער, וואָס זוכט קרעדיט צו אויפדרינגליך, דער לעגט אָפּ די צייטווייליגע שוועריגקייטען, אין וועלכע ער געפינט זיך, כדי אין דער צוקונפט זיך צו פערפּלאָנטערן אין נאָך גרעסערע".

אַ מיטעל צו קעמפען געגען באָלשעוויזם

בעקעמפען די אַרבייטסלאָזיגקייט, אָפּשאַפען עקספּלואַטאַציע א.אַ.וו.

אַ קלוגע עצה פון אַ פראַנצויזישען פּאָליטיקער

דער לידער פון דער דייטשער פאָלקספּאַרטיי ד״ר עדואַרד דינגעלדיי שרייבט אין אַנ'אַרטיקעל וועגען די דייטש־סאָוויעטישע עקאָנאָמישע אונטערהאַנדלונגען :

מען דאַרף אונטערשיידען די עקאָנאָמישע זייט פון דער פראַגע פון דער פּאָליטישער. פון עקאָנאָמישע שטאַנדפּונקט איז דייטשלאַנד אָהן ספק פער אינטערעסירט אין דער ענטוויקלונג פון די האַנדעלס־בעציהונגען מיט רוסלאַנד. דייטשלאַנד קומט אויס זיך צו רעכענען מיט דער קאָנקורענץ פון ענגלאַנד און אַמעריקא און זי קאָן נישט דערלאָזען אַז אַנדערע לענדער זאָלען זי אַרויסשטויסען פון דעם רוסישען מאַרק. דערצו נאָך וועלען די סאָוויעטישע בעשטעלונגען אַריינברענגען אַ געוויסע אויפלעבונג אין דער דייטשער אינדוסטריע און וועלען מיטהעלפען צו לינדערען דעם קריזיס פון דער אַרבייטסלאָזיגקייט.

אַנדערש זעהט אויס די זאַך מיט דער פּאָליטישער זייט פון דער פראַגע. מען דאַרף נישט פערמאַכען די אויגען דערויף, אַז די סאָוויעטען וועלען אויסנוצען די דייטשע קרעדיטען אויף אויסצובויען זייער אינדוסטריע און דאַן וועלען זיי אונטערנעהמען אַ ברייטע קאַמפּאַניע פון דעמפּינג אין אייראָפּא און בפרט אין דייטשלאַנד. די פערפלייצונג פון דייטשען מאַרק מיט ביליגע סאָוויעטישע סחורות וועט אָהן ספק פערשאַרפען אויך די פּאָליטישע בעציהונגען צווישען די ביידע לענדער.

*

סענאַטאָר דאַלביעז האָט פערעפענטליכט אין „ער נובעל" אַ צווייטען גרויסען אַרטיקעל געווידמעט דער רוסישער פראַגע, דער אַרטיקעל הייסט „דער באָלשעוויזם און די דעמאָקראַטיע". דער מחבר ווייזט אָן, אַז אייראָפּא מוז זיך רעכענען מיט דעם פאַקט, אַז דער סאָוויעטישער רעזשים, וועלכער וויל אַנגוואַרפען זיין לעהרע דער גאַנצער וועלט איז גענוג שטאַרק. ווי אַזוי זשע זאָל מען קעמפען געגען דער באָלשעוויסטישער געפאַהר ? דערצו, מיינט סענאַטאָר דאַלביעז, איז פערהאַן נאָר איין וועג, דהיינו, דער וועג, וועלכען עס האָט אָנגעוויזען סטאַלין, נישט לאַנג צוריק האָט סטאַלין זיך אויסגעדריקט, אַז אויב די קאַפּיטאַליסטען וועט געלינגען אָפּצוהיטען זייערע לענדער פון דעם עקאָנאָמישען קריזיס, פון דער פעראָרימונג פון די מאַסען, פון אַרבייטסלאָזיגקייט, פון עקספּלואַטאַציע א.אַ.וו. דאַן האָבען זיי נישט וואָס מורא צו האָבען פאַר דעם באָלשעוויזם.

דאַלביעז רעקאָמענדירט טאַקע פראַנקרייך דעם דאָזיגען רעצעפּט, אויב, זאָגט ער, אין די בורזשואַזע לענדער וועלען דורכגעפיהרט ווערען די נויטיגע רעפאָרמען, דאַן וועלען די באָלשעוויקעס נישט דערוועגען זיך צו געבען אין קאַמף געגען דער אַלטער וועלט.

ביבליאָטעקאַר פון פויבסט — געוו. יודישער קרעמער

דער פויבסט שרייבט צו איהם אַ העברעאישען בריף און אַקצעפּטירט אַלע זיינע פאָדערונגען

מיט אַכט חדשים צוריק איז בעשלאָסען געוואָרען גרינדליך צו רעאָרגאַניזירען די העברעאישע אָפּטיילונג ביי דער פויבסטליכער ביבליאָטעק אין וואַטיקאַן. דערביי איז אָנגעמערקט געוואָרען צו דערגענצען די ביבליאָטעק מיט פיל נייע און אַלטע ביכער, רעליגיעזע ווערק א.אַ.וו. אַזוי ווי אין וואַטיקאַן איז גלייכצייטיג פריי געוואָרען דער פּאָסטען פון לעקטאָר פון דער העברעאישער שפּראַך אין קאַטאָלישען סעמינאַר, איז בעשלאָסען געוואָרען צו אַנגאַזשירען אויף ביידע פּאָסטענס איין געלעהרטען.

מ'האָט אַלזאָ אָנגעהויבען צו זוכען אַ געלעהרטען ספּעציאַליסט, וואָס זאָל זיין פּאַסיג פאַר ביידע אַמטען. ביסלעכווייז איז מען געקומען צום בעשלוס אַז אַ געהעריגער קאַנדידאַט קען זיין נאָר אַ יוד, אָבער אַ מענש פון אַלטען שטייגער און פון קאָנסערוואַטיווע אַנשויאונגען, פון וואַטיקאַן האָט מען זיך וועגען דעם געווענדעט צום דירעקטאָר פון דער בעריהמטער ראַבינער־שול אין פראַנקפורט אַם־מיין, ד״ר עמנואל פרידמאַן, ער האָט אַרויסגערוקט די קאַנדידאַטור פון געלעהרטען יוד פון טשערנאָוויץ, נפתלי פריד, מיט וועלכען ער פיהרט שוין פון לאַנג אַ קאָרעספּאָנדענץ .

פאַר'ן קריג האָט נפתלי פריד געטרוימט וועגען אַריינטרעטען אין פראַנקפורטער ראַבינער־שול. מען האָט איהם אָבער אָפּגעזאָגט צו געבען אַ סטיפּענדיע און אַזוי ווי קיין מיטלען האָט ער נישט געהאַט, האָט ער געמוזט זיך אָפּזאָגען פון דעם געדאַנק, צו שטודירען אין דער דאָזיגער שולע, אָבער זיין שטודיום בכלל האָט ער נישט אָפּגעלאָזט.

אין אַ פּאָר יאָהר אַרום האָט פריד חתונה געהאַט און האָט אין טשערנאָוויץ געעפענט אַ הערינג־געשעפט, די פערדינסטען האָבען איהם אָבער קוים געקלעקט צו דערהאַלטען די נשמה. אָבער נישט געקוקט אויף דער שטענדיגער מאַטעריעלער נויט, האָט פריד נישט אויפגעהערט צו שטודירען די יודישע וויסענשאַפטען און ער פלעגט זיינע אַרבייטען שיקען אין דער פראַנקפורטער ראַבינער־שול. ד״ר פרידמאַן האָט זעהר הויך געשאַצט פרידס אַרבייטען ער פלעגט אָפט מיט איהם קאָרעספּאָנדירען איבער פראַגען פון רעליגיע און תלמוד און פלעגט איהם אַלע מאָל פאָרלעגען נייע טעמען אויף צו בעאַרבייטען.

נפתלי פריד האָט דעם פאָרשלאַג פון וואַטיקאַן אָנגענומען נאָר ער האָט געשטעלט פאָלגענדע בעדינגונגען : שבת־רוה, אַ כשרע קוך, זיין פאַמיליע זאָל אַריבערפאָהרען אין וואַטיקאַן, אין דער שטאָט פון פויבסט זאָלען זיך קאָנען בעזעצען נאָך ניין יודען, כדי עס זאָל קאָנען געשאַפען ווערען אַ יודישע קהלה. דער פויבסט האָט פריד'ן געענטפערט מיט אַ בריף, וועלכען ער האָט אייגענהעגדיג אָנגעשריבען אין העברעאיש, דער פויבסט האָט דעם יוד מיטגעטיילט אַז ער נעהמט אָן אַלע זיינע בעדינגונגען, און איינציכען וועט דער אָרימער יודישער קרעמער זיך בעזעצען אין וואַטיקאַן אַלס ביבליאָטעקאַר פון דער פויבסטליכער ביבליאָטעק .

פאַרוואָס ענטלויפען יודישע יונגעלייט פון די סעוואַסטאָפּאָלער פאַבריקען

מאָסקווע, (יט״א) אַנ'ערך פופצעהן פּראָצענט פון די 150 יונגעלייט, וואָס זענען דורכ'ן „קאָמזעט" אָפּגעשיקט געוואָרען אין די סעוואַסטאָפּאָלער פאַבריקען אויף פּראָפעסיאָנעלע אויסבילדונג זענען ענטלאָפען און זיך אומגעקעהרט אין זייערע שטעטלעך, צווישען די אין סעוואַסטאָפּאָל איבערגעבליבענע יוגענדליכע אַרבייטער הערשט אַ שטאַרקע אונצופרידענהייט. די סיבות דערפון זענען טיילווייז אַלגעמיין־לאָקאַלע, און טיילווייז זענען זיי נוגע די יודישע יונגעלייט. ערשטענס, האָבען זיי אין סעוואַסטאָפּאָל נישט בעקומען קיין דירות. פיל פון די אָנגעקומענע זענען איינגעאָרדענט געוואָרען אין חורבות אָהן דער מינדעסטער איינריכטונג, זאָגאַר אָהן בעטגעווענד, צווייטענס, ווערען די יונגע שילער געצוואונגען צו אַרבייטען צוגלייך מיט די אַרבייטער, אַנשטאַט צו בעקומען אויסבילדונג אין די ענטשפּרעכענדע פאַכען. חוץ דעם ליידען נאָך די יודישע יונגעלייט, פון אַנטיסעמיטישע אַרויסטריטע פון די נישט־יודישע אַרבייטער. הגם די אָרטיגע מאַכט בעקעמפט די אַנטיסעמיטישע אויסברוכען, דאָך זענען די בעדינגונגען אונערטרעגליך פאַר די יונגע יודישע איבערוואַנדערער.

דר. מאַגנעס וועגען דער נויטווענדיגקייט צו אָרגאַניזירען די חכמת=היהדות

ניו - יאָרק, (יט״א). אין פילאַדעלפיא איז פאָרגעקומען די 43־טע יעהרליכע פערזאַמלונג פון דער „יודישער פערלאַגס־געזעלשאַפט" (דזשואיש פּאַבליקיישאָן סאָסייעטי"). אויף דער פערזאַמלונג איז אַרויסגעטרעטען דער קאַנצלער פון דער העברעאישער אוניווערזיטעט דר. י. ל. מאַגנעס, וועלכער האָט ערקלערט צוו. אַנד. : עס איז געקומען די צייט, אַז די חכמי ישראל פון דער גאַנצער וועלט זאָלען זיך פעראייניגען און זיך צוזאַמענקומען קיין ארץ־ישראל מיט'ן צוועק אויסצואַרבייטען אַנ'אַרבייטספּלאַן פאַר אַרויסגעבען אויף אַ געהעריגען אופן די קלאַסישע העברעאישע ווערק, די העברעאישע אוניווערזיטעט איז גרייט אונטערצונעהמען די דאָזיגע איניציאַטיווע, וואָלט זי נאָר אָנגעהויבען געוואָרען, וואָלטען שוין אַריינגעקומען די געהעריגע פאָנדען די אַרבייט צו פינאַנסירען, מען וואָלט אויך געדאַרפט גרינדען אַנ'עקספּעדיציע צו זאַמלען די קולטורעלע אוצרות פון אָריענטאַלישען יודענטום.

דער „עמעס" וועגען ד״ר חיים וויצמאַן

מאָסקווע. (יט״א) דער „עמעס" פערופט זיך אויף די לעצטע אַרויסטרעטונגען פון דר. וואָלפגאַנג פאָן ווייזל און שטעלט פעסט, אַז איצט ווייסען שוין אויך ציוניסטען, אַז דר. חיים וויצמאַן איז נישט מעהר און נישט ווייניגער ווי אַ געדונגענער אַגענט פון דער ענגלישער רעגירונג., וועלכע דאַרף העלפען פערפעסטיגען די בריטישע אָקופּאַציע אויפ'ן מזרח". דער „עמעס" ווייס דערביי צו דערצעהלען, אַז די ענגלישע רעגירונג האָט בעצאָהלט דר. וויצמאַנען דרייסיג טויזענד פונט פאַר זיין שליחות, די צייטונג האַלט, אַז נאָכ'ן „דעמאַסקירען" ד״ר וויצמאַנען וועט שוין נעמען אַ סוף צום גלויבען פון די יודישע מאַסען, אַז ענגלאַנד פיהלט אַ „בעזונדערע צערטליכקייט פאַר דעם ביבלישען פאָלק".

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מאנטאג 13 כה ניסן תרצ״א

אפריל
זון-אויפגאנג 5.03
זון-אונטערגאנג 6.21

פאבאר פאר׳ן יאהרגאנג 1910
די קאמיסיע וועט זיין טעטיג פון 2 מאי ביז׳ן 30 יוני

(—) די לאדזער סטאראסטווע האט אויסגעארבייט אנ׳אויספיהרליכען פלאן פון פאבאר פאר די יאהרגענג 1910, 1909 און 1908, וועלכע זענען אין די פאריגע יאהרען אנערקענט געווארען אלס צייטווייליג נישט פעהיג צו מיליטער-דינסט און אויך פאר די עלטערע יאהרגענג, וועלכע האבען זיך ביז איצט נישט געשטעלט פאר דער קאמיסיע און האבען נישט רעגולירט זייער בעציהונג צום מיליטער-דינסט.

די קאמיסיע הויבט אן אמטירען דעם 2. מאי און וועט זיין טעטיג טעגליך ביז׳ן 30 יוני.

1) פאבאר-קאמיסיע, קאנזנא 82 — פאבאראווע, וועלכע וואוינען אויפ׳ן שטח פון פ. ק. א. לאדז-שטאט 1 ד. ה. 2, 3, 5, 8 9 און 11 פאליציי-קאמיסאריאטען און פון יאהרגאנג 1910.

2) קאמיסיע, אגראדאווע 34, פאר׳ן יאהרגאנג 1910, אויפ׳ן שטח פון פ. ק. או לאדז-שטאט 2 ד. ה. 1, 4, 6, 7, 10, 12, 13 און 14 פאליציי-קאמיסאריאטען.

3) קאמיסיע, אל. קאשטשושקי 21, פאר די יאהרגענג 1909 און 1908, וועלכע זענען צייטווייליג אנערקענט געווארען פריהער פאר צייטווייליג נישט פעהיג (קאטעגאריע B) און אויך פאר עלטערע יאהרגענג, וועלכע האבען נאך נישט רעגולירט זייער בעציהונג צו מיליטער-דינסט און וואוינען אויפ׳ן גאנצען לאדזער שטח.

קרעדיטען פאר האנדווערקער
לאדזער האנדווערקער-דעלעגאציע אין ווארשא. — אינטערווענץ וועגען קרעדיטען. — ווען וועלען בעשטימט ווערען די קרעדיטען. — צוזאמענפאהר פון שוסטער-צעכען. — פערבאנד פון האנדווערקער-קאמערן

(—) נעכטען איז צוריקגעקומען פון ווארשא די דעלעגאציע פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער.

די דעלעגאציע האט אין ווארשא אינטערווענירט וועגען קרעדיטען פאר די האנדווערקער פון לאדזער קרייז.

דער דירעקטאר פאוולאווסקי האט דער דעלעגאציע ערקלערט אז די פראגע וועגען קרעדיטען פאר לאדז איז שוין בעשטעטיגט און ווי באר די לאנדווירטשאפטליכע באנק וועט קאנען דיספאנירען מיט פרייע קרעדיטען וועט, אין דער ערשטער רייה בעשטימט ווערען א קרעדיט פאר דער לאדזער וואיעוואודזשווע און דאס אין א גרעסערע פראפארציע.

ווייטער האט דער דירעקטאר ערקלערט, אז אין לויפענדען יאהר האט נאך קיין שום האנדווערקער-קאמער נישט בעקומען קיין קרעדיט. ערשט אין סוף פון הייבטיגען חודש אדער אין אנהויב פון קומענדיגען חודש, וועט דערגרייכט ווערען די קרעדיטען-פראגע. מען ווארט ביז עס וועט צוריקקומען פון אויסלאנד דער פרעזעס פון לאנדה[illegible]כער באנק גענ. גורעצקי.

די דעלעגאציע האט זיך אויך בעטייליגט אין א קאנפערענץ אין דער ווארשעווער האנדווערקער-קאמער.

עס איז אויף דער דאזיגער קאנפערענץ אויך בעטראכט געווארען די פראגע וועגען אנ׳אלפויילישען צוזאמענפאהר פון שוסטער-צעכען און ארגאניזאציעס, וואס זאל פארקומען אין חודש מאי אין ווארשא אדער אין לאדז.

די קאנפערענץ האט זיך אויך פערנומען מיט׳ן אויסארבייטען דעם סטאטוט פאר׳ן פערבאנד פון די האנדווערקער-קאמערן וואס ווערט געשאפען.

דערמארדעט 2 מענשען צוליב ליבע

(—) אין דארף ווירזבקא האט זיך דער 27-יעהריגער יאן טורקאווסקי געליבט אין דער טאכטער פון ארטיגען גוטבעזיצער יאקוב דאמאגאל, די 20 יעהריגע פראנקא.

דער אלטער רייכער גוט-בעזיצער האט אבער נישט געוואלט מסכים זיין אויפ׳ן שידוך מיט׳ן ארימען פאראבעק און האט געשטעלט א פערעקשנטען ווידערשטאנד און באין אופן נישט געוואלט דערלאזען צום שידוך.

נעכטען ארום פינף א זייגער איז טורקאווסקי געקומען צו דאמאגאלען, כדי מיט איהם ענטגילטיג צו רעדען וועגען דער האנד פון זיין טאכטער. עס איז אוועק א שמועס, אין וועלכען עס האט אויך אנטיילגענומען די טאכטער. ביידע יונגע פערליבטע האבען געבעטען דעם אלטען אז ער זאל איינשטימען אויפ׳ן שידוך. באר דער אלטער איז ווייטער געווען פערעקשנט — און אין אויפרעגונג האט ער בעפוילען טורקאווסקי׳ן צו פערלאזען זיין שטוב.

דער פערצווייפעלטער פערליבטער טורקאווסקי האט דאן ארויסגעכאפט א גרויס מעסער און דערמיט זיך געווארפען אויף דעם מיידעל און זיהר געגעבען עטליכע שטערבליכע שטעך, און ווען דער אלטער פאטער האט זיך געאיילט צו העלפען דער טאכטער, האט ער אויך בעקומען פון טורקאווסקי׳ן מיט׳ן מעסער שטערבליכע וואונדען.

דערזעהענדיג זיינע בלוטיגע קרבנות איז טורקאווסקי ענטלאפען.

ווען די שכנים זענען זיך צוזאמענגעלאפען, האבען זיי שוין געטראפען דעם אלטען גוטבעזיצער טויט און די טאכטער האט מען אין א האפנונגסלאזען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל.

ביז איצט האט מען נאך דעם מערדער נישט געכאפט. פאליציי האט פונאנדערגעשיקט שטעקבריף.

דרינגענדע אונטערשטיצונג פאר ארבייטסלאזע

(מ) מאנטאג, דעם 13 אפריל וועט זיך אנהויבען די רעגיסטראציע פון ארבייטסלאזע פיזישע ארבייטער אויף דרינגענדע מלוכה-שטיצע אויף אפריל. דאס רעכט אויף שטיצע האבען די ארבייטסלאזע, וועלכע וואוינען אין לאדז וועניגסטענס זייט׳ן 1 יאנואר 1930, האלטען אויס א פאמיליע, האבען נישט קיין פערמעגען, האבען נישט קיין הכנסות, וואס זענען גלייך אדער גרעסער פון דער שטיצע, בעקומען נישט קיין שטיצע פון דער קראנקען-קאסע, און בעקומען נישט קיין אינוואלידען רענטע האבען דערהאלטען די שטיצע אין מערץ אדער האבען אויסגעשעפט זייערע אונטערשטיצונגען פון ארבייטסלאזען פאנד אין מערץ 1931 י.

די רעגיסטראציע וועט פארקומען אין לאקאל פון אונטערשטיצונגס-אמט פאר ארבייטסלאזע אויף דער גאס פון 28 שיסער פולק 32 פון 8.15 פריה ביז 2 בייטאג.

מאנטאג — 13 אפריל A B C D E F
דינסטאג — 14 אפריל G H I J
מיטוואך — 15 אפריל K L Ł
דאנערשטאג — 16 M N O
פרייטאג — 17 P R S
שבת — 17 T U W Z Ź

איבערזיכט פון פערד

(מ) היינט, מאנטאג ד. 13, דינסטאג ד. 14 און מיטוואך ד. 15 אפריל ה. י. וועט פארקומען אנ׳איבערזיכט פון די פערד וואס זענען געבוירען אין 1927 י. אין 1917 י. און 1916 י.

מאנטאג, דעם 13 דארפען די בעזיצער ברענגען די פערד, וועלכע זענען געבוירען געווארען אין 1927 י. און עלטערע וועלכע האבען נישט קיין פעסער צו דער איבערזיכט אויף האלער פלאץ. די פערד דארף מען ברענגען צו פיהרען 8 א זייגער פריה און מיטברענגען זייערע פעסער.

דעם 14 — די פערד וואס זענען געבוירען אין יאהר 1917.

דעם 15 — די פערד, וואס זענען געבוירען אין 1916 י. און זענען בעת די פריהערדיגע איבערזיכטען אנערקענט געווארען צו די קאטעגאריע .T, Ac, Al, Wll, Wl

אויב דער בעזיצער פונ׳ם פערד קען אליין מיט איהם נישט מיטקומען דארף ער מיטשיקען אימיצען וואס זאל קענען ערטיילען די נויטיגע אינפארמאציעס וועגען דעם פערד.

פערשידענעס

(—) דער נייער פרעזעס פון קרייז-געריכט, יוזעף זאבאראווסקי נעמט איבער זיין אמט מארגען דינסטאג.

יעקב שלמה ארבאך ז״ל

נעכטען אין אווענד איז נאך א לאנגער און שווערער קראנקהייט געשטארבען ר׳ יעקב שלמה ארבאך איינער פון די לאדזער אנגעזעהענסטע בירגער, וועלכער שטאמט פון א בכבוד׳ער חסידישער משפחה און איז אליין א שוואגער פון אלעקסאנדערער רבי׳ן שליט״א.

דער פערשטארבענער איז געווען לאנגע יאהרען פאבריקאנט און סוחר. ער איז געווען א גרויסער בעל-צדקה און א מיטגליד אין אלע לאדזער וואוילטעטיגע אינסטיטוציעס. בכלל האט ער זעהר א סך געטון גוטס פאר יודען און געהאלפען ענטוויקלען א צדקה-טעטיגקייט אין עטליכע פעראיינען.

כבוד זיין אנדענק! תנצב״ה.

אפטייקען
היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) א. פאטאש, פל. קאשטשעלנא 10, כא-רעמזי, פאמארסקא 12, מילער, פיעטרקאווער 46, עפשטיין, פיעטרקאווער 225, גארטשינסקי, פושע-יאזד 59, אנטאניעוויטש, פאביאניצקא 50.

סעסיע פון אפעלאציע-געריכט אין לאדז

(2) קיין לאדז איז געקומען דער קאמפלעט פון אפעלאציע-געריכט אין ווארשא צו בעטראכטען א רייה פראצעסען און קודם כל דעם בעריהמטען פראצעס וועגען דער פאבאר-אפערע.

דאס אפעלאציע-געריכט וועט אנהויבען די סעסיע מארגען דינסטאג און וועט בלייבען אין לאדז ביז׳ן 29 אפריל.

מיטינג פון גייסטיגע ארבייטער

(2) נעכטען איז אין פילהארמאניע פארגעקומען א מיטינג פון פערבאנד פון גייסטיגע ארבייטער.

נאך א לאנגער דיסקוסיע איז אנגענומען געווארען א רעזאלוציע נישט צו דערלאזען פערקלערען די פענסיעס.

DZIŚ w RADJO
Godz. 22.15
Rewjia z teatru
„WESOŁY WIECZÓR"

2000 רעקלאמאציעס אין דעם לעצטען טאג
האט בעקומען די וואהל-קאמיסיע צו דער יודישער קהלה

ווי בעקאנט איז נעכטען געווען דער לעצטער טאג פון באקאנטראלירען די וועהלער-רשימות אין דער קהלה. אין פערלויף פונ׳ם טאג האבען זיך טאקע געמעלדעט עטליכע טויזענד פערזאן, הגם די רשימות זענען געווען אויסגעלייגט ביז 11 א זייגער אין אווענד האט דארט די גאנצע צייט געהערשט א געדראנג. פערשידענע מיטגלידער פון וואהל-קאמיטעטען זענען געזעסען א גאנצען טאג אין לאקאל פון דער קהלה און האבען אויסגעהאלפען ביים נאכקוקען די רשימות און אנגעגעבען רעקלאמאציעס. די האנדווערקער האבען דעלעגירט פון זייער וואהל-קאמיטעט דער דאזאר האפמאן, וועלכער האט געגעבען די האנדווערקער פערשידענע אנווייזונגען. צוליב דער ענגשאפט איז געקומען צו אפטע רייסענישען און צוזאמענשטויסען און ס׳האט געמוזט איבטערווענירען פאליציי.

ווי מ׳גיט איבער האט די אגודה בלויז צוגעשטעלט 1500 רעקלאמאציעס.

מ׳וויל אפשאפען די חשיבות פון לאדז?
א פראיעקט פון מאכען לאדז פאר „אויס קאפעלוש-מאכער”

בשעתו האט דער ראט צו רעגולירען די מלוכה אדמיניסטראציע, צ. א., ארומגערעדט א פראיעקט פון אפשאפען די לאדזער וואיעוואודזטווע און צוטיילען זי אויף 2 חלקים: איינע — פאר דער ווארשאווער, און די צווייטע — פאר דער פאמערנער. לאדז האט דאן ענערגיש פראטעסטירט געגען דעם דאזיגען פלאן, און דער פראיעקט איז אפגעלעגט געווארען.

איצט איז ווידער אנגעקומען קיין לאדז א ידיעה וועגען אזא מין פלאן פון א „חלוקה” פון לאדזער וואיעוואודזטווע, מחמת פוילען זאל בכלל צוטיילט ווערען אויף 5 וואיעוואודזטוועס, און לאדז וואלט דאן געדארפט צוטיילט ווערען אויף 4 סטאראסטוועס אלס אנ׳אזוי-גערופענער „אינספעקטאראט”.

ווען דער דאזיגער פראיעקט זאל ערנסט בעטראכט ווערען אין מאסגעבענדע ספערען, וועט לאדז זיכער זיך ווידער געגענשטעלען געגען דעם.

יודיש טעאטער אין „פילהארמאניע”, נארוטאוויטשא 20
לייטונג: א. בעזמאן.
די בעסטע ארטיסטישע כוחות שפילען אין „פילהארמאניע”.
גאסטראלען פון די בעוואוסטע ארטיסטען
פראניע ווינטער און שלמה קוטנער
אויפטריט פון געזאנג-ליבהאבער מ. טרילינג און פאט-קאמיקער י. גרינשפאן
היינט, מאנטאג, ד. 13-טען, 9 אווענד צום 1. מאל אין לאדז! פרעמיערע!
די סענסאציאנעלע פיעסע, — דער שלאגער פון די ניו-יארקער יודישע טעאטערן. שפאנענדער אינהאלט. איבעראשענדע סצענעס
די קייטען פון געזעץ
אין 3 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון א. גיימלער.
אין די הויפט-ראלען: „איווא” — פ. ווינטער; כתריאל פיקעלעוויטש — ש. קוטנער.
די פיעסע בעהאנדעלט איינע פון די אינטערעסאנטסטע פראבלעמען פון יודישען לעבען אין אמעריקא.
1000-טער מאל ארורכגעגאנגען ביי אויספערקויפטע הייזער. בעסטע אבערופען אין דער גאנצער אמעריק. פרעסע
אין די פארשטעלונגען בעטייליגען זיך: פרויען: פ. ווינטער, ל. ראזענבערג, ר. לובארטאווסקא נ. סיבירצעווא, ג. וויינשטאק. מענער: ש. קוטנער, מיכל טרילינג יעקב גרינשפאן ד. האמבורגער, נ. רייכענבערג, ש. בליאכער, א. בלאט, ק. גוטמאן. א א. ביל טן אין פילהארמאניע.

היינט און פאלגענדע טעג!
גרויסער קלאנג-פילם, מייסטערווערק
דאס מעדעל פון מאנפארנאס
אין די הויפטראלען:
LAWRANCE i WALTER PETRIE
וועט זינגען זעלנערישע לידער.
אויסערן פראגראם: קלאנג-צוגאבע „טענץ פון פערש. פעלסער” און א וואכען-איבערזיכט נ׳ 3
Metro-Goldwin-Meyer
אנהויב אין געווענליכע טעג 4.30 נאכמיטאג
שבת, זונטאג און יום-טוב 12.30 בייטאג
פאפולערע פרייזען.

די לעצטע צוגאַב-פּאַבאָר-קאָמיסיע

די צוגאַב-קאָמיסיע פאַר די פּאַבאָראָווצעס פון 1909 און עלטערע, וועלכע האָבען נישט רעגולירט זייער מיליטער-פליכט און זיך נישט געשטעלט פאַר די קאָמיסיעס, וועט פונקציאָנירען היינט מאָנטאָג דעם 13 ד.ח. אין דעם בנין פון פּ. ק. או. לאָדז – שטאָט 1 (ניי-טאַרגאָווע 18) פאַר פּאַבאָראָווצעס, וואָס וואוינען אין שטח פון דער טעטיגקייט פון פּ.ק.או. לאָדז – שטאָט 1 (אויפ׳ן שטח פון די קאָמיסאַריאַטען: 2, 3, 5, 7, 9 און 11).

דאָס איז די לעצטע צוגאַב-קאָמיסיע פאַר׳ן פּאַבאָר, וועלכער וועט זיך אָנהויבען דעם 2 מאַי ד.י.

קיין צוגאַב-פּאַבאָר-קאָמיסיע פאַר׳ן שטח פון פּאָוויאַט וועט שוין דעם 28 ד. ח. נישט זיין.

די פייערונג פון 1 מאי

(–) די פּ.פּ.ס. האָבען שוין אָפּגעהאַלטען אַ בעראַטונג וועגען פּראָגראַם פון די 1. מאַי-פייערונג.

עס איז בעשלאָסען געוואָרען צו שטעלען זיך אין קאָנטאַקט מיט די אַנדערע סאָציאַליסטישע גרופּירונגען כדי געמיינזאַם אדורכצופיהרען די פייערונג.

די ה"ה: ראַפּאַלסקי, פּורטאַל, קאָוואַלסקי און וואוידאַן האָט מען איבערגעגעבען צו קאָנפערירען מיט׳ן בונד, פּועלי ציון און דייטש-סאָציאַליסטען וועגען פעסטשטעלען דאָס געמיינזאַמע פייערונגס-פּראָגראַם.

פון „אוזדראָוויסקאַ"

דאָס איינשרייבען קראַנקע אין „אוזדראָוויסקאַ" וועט פאָרקומען דעם 15. אַפּריל אויף צעגעלניאַנאַ 57.

אַ פערברעכערישע מוטער

(–) אין 7 פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט איז די פּאָליציי אַלאַרמירט געוואָרען וועגען אַ טויט קינד, וואָס מ׳האָט געפונען אין קלאָזעט אויף אנדזשעיאַ 24.

די פּאָליציייאישע אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, אַז די פערברעכערישע מוטער איז די קעלנערקע דאָמיניקאַ קאַשאַראָוו, וועלכע איז טאַקע אַרעסטירט געוואָרען.

פערזאַמלונג פון הכנסת כלה וגמילת חסדים

די יעהרליכע גענעראַל-פערזאַמלונג פון פעראיין „הכנסת כלה וגמילת חסדים", וואָלבאָרסקאַ 20, איז פאָרגעקומען אין בערלינער זאַל, זאַכאָדניאַ 26.

די פערזאַמלונג איז געעפענט געוואָרען דורך פר. באַטאַנזאָהן און עס ווערט איבערגעגעבען די צייטווייליגע פאָרזיץ דעם ה׳ זאַלץ מיט די אַסעסאָרען פר. רייזמאַן, קרייזע, פרידמאַן, אפמאַן. ה׳ זאַלץ עפענט די זיצונג און עס ווערען בעעהרט די פערשטאָרבענע מיטגלידערינס מיט אויפשטעהען פון די ערטער. דאַן ווערט איבערגעגעבען דער קאַסעבעריכט. עס איז אַרויסגעגעבען געוואָרען אין יאָהר 1930 אונטערשטיצונג פאַ [illegible]

ה׳ דוד זילבערשטיין אַפּעלירט צו די מיטגלידערינס זיי זאָלען זעהן צו ווערבירען פרישע מיטגלידערינס און אויך בייהילפיג צו זיין צו דער פעראיינס-אַרבייט, מען זאָל קענען אַרויסגעבען גרעסערע אונטערשטיצונגען. פר. שלאַטקאָווסקא גיט איבער די טעטיגקייט, וועלכע דער פעראיין האָט אין אַזאַ קריטישע צייט אַדורכגעפיהרט און בעט אַלע, אַז זיי זאָלען אויך בייהילפיג זיין צו דער אַרבייט. ה׳ פעפער רעדט צו די פערזאַמלטע, ווי גרויס עס איז די מצווה פון הכנסת כלה.

אין דער נייער פערוואַלטונג ווערען אויסגעוועהלט פר. גיטל באַטאַנזאָהן, געלא לעהמאַן, חי׳ לענטשיצקאַ, טשאַרנע בערגמאַן, סימע ראָזענמאַן, חנה קוביץ, חוה זילבערמאַן, ביילא גיטל שלאַטקאָווסקא, פייגא לאַנדאַ. קאַנדידאַטין: פר. רייזעל צענדער, כומשא שטאהל, פעסע שאַלדיעווסקא, עטל ראָזענוואַלד. רעווידיר-קאָמיסיע: פר. הענדל ראַדאָווישש, כוואַט, ברכה לענטשיצקאַ. קאַנדידאַטין: אפמאַן, זעלמאַן, טאַלוב. ווירטשאַפטס-קאָמיסיע: פר. זאַלישעווסקאַ, מינסקאַ, בלאַוואַט, בירענדעל.

צו די יודישע גוט-בעזיצער אין פּוילען

ג. ה.

דער קרייז פון די יודישע סטודענטען-אגראָנאָמען ביים ווילנער אוניווערזיטעט ווענדעט זיך דערמיט מיט אַנ׳אַפּעל צו די יודישע גוט-בעזיצער און לאַנדווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס קומען צו הילף דער יודישער יוגענד, וועלכע שטודירט אַגראָנאָמיע, דורך ערטיילען איהר זומער-פּראַקטיק אין זייערע גיטער.

דער אוניווערזיטעט בעזאָרגט נישט די סטודענטען מיט זומער-פּראַקטיק און דעריבער זענען מיר געצוואונגען פון אייגענער איניציאַטיוו צו זוכען זומער-אַרבייט פאַר אונזערע מיטגלידער.

מיר האָפען, אַז אונזער אַפּעל וועט געפינען אַ געהעריגען אָפּקלאַנג ביי די יודישע גוט-בעזיצער.

פערוואַלטונג פון קרייז פון די יודישע סטודענטען-אַגראָנאָמען, ביים ווילנער אוניווערזיטעט.

אונזער אדרעס:
Koło Rolników Studentów Żydów U. S. B.
Wilno, Ludwisaska 4.

מיליטער-הנחות
פאַר סטודענטעז און שילער

דער קריגס-מיניסטער האָט, אַלס אויסנאַהם, דערלויבט צו אָפּלייגן דעם טערמין פון געהן דינען די סטודענטען און שילער, וועלכע האָבען נאָך נישט געענדיגט זייער שטודיום, און וועלכע האָבען נישט אין יאָהר 1931 קיין רעכט אויף „אַדראַטשעניעס".

וועגען אָפּלייגן דעם טערמין קאָנען זיך בעמיהען: 1) פּאַבאָראָווצעס פון יאָהרגאַנג 1906, וועלכע זענען געוועהנליכע צוהערער פון הויכשולען, און ענדיגען דעם שטודיום אין שול-יאָהר 1931/2, ווי אויך די פון זעלבען יאָהר, וואָס גרייטען זיך צו דעם דיפּלאָם; 2) פּאַבאַראַווצעס פון 1906, וואָס ווידמען זיך טעאָלאָגיע-שטודיום; 3) פּאַבאָראַווצעס פון 1909, וועלכע זענען, אַלס שילער פון לעצטע קלאַסען פון מיטעל-שולען, נישט צוגעלאָזט געוואָרען צו מאַטורע, און בעקומען אַ ביי׳ע דערלויבניש צו בעלייגען דעם עקזאַמען דאָס יאָהר נאָך-אַמאָל.

די אַלע, אויב זיי ווילען בעקומען אַנ׳אַדראַטשעניע, דאַרפען בעלייגען אין ענטשפּרעכענדען פּ.ק.או. אַ מאָטיווירטע ביטע ביז׳ן 30. יוני 1931, צו דער ביטע צוגעבען אַ בעשייניגונג פון דער שול-מאַכט, אַ דאָקומענט, לויט וועלכען עס איז דערהאַלטען געוואָרען די אָדראַטשעניע אויף 1930/1, ווי אויך אַנ׳עווענטועלע בעשייניגונג וועגען אָנגעהעריגקייט צו אַ מיליטער-צוגרייטונגס-פּונקט.

פערזענליכע דאקומענטעז
גיט אַרויס דער מאַגיסטראַט

ווי בעקאַנט גיט אַרויס די אַדמיניסטראַציע-אָפּטיילונג ביים מאַגיסטראַט, פּערזענליכע דאָקומענטען די אַלע פּערזאָנען, וואָס בעזיצען נישט קיין געהעריגע פּאַפּירען.

אין די דאָזיגע פּעסער איז אָבער לעת עתה נישט באַטירט געוואָרען די מלוכה-אָנגעהעריגקייט, און דעריבער האָבען זיי אין אַ סך פאַלען נישט געהאַט קיין פּראַקטישע בעדייטונג.

איצט האָט זיך דער מאַגיסטראַט געווענדעט צו דער שטעטישער סטאַראָסטווע מיט דער ביטע, עס זאָל בעשטימט ווערען אַ ספּעציעלער בעאַמטער, וואָס זאָל זיך בעשעפטיגען אויסשליסליך מיט׳ן פעסטשטעלען די מלוכה-אָנגעהעריגקייט פון פּערזאָנען, וואָס קומען נאָך פּעסער, און אויספּיהלען אין זיי די ענטשפּרעכענדע פּאָזיציעס.

נאָך אַ גענויעם בעטראַכטען דעם ענין מיט׳ן מאַגיסטראַט, האָט די סטאַראָסטווע עהערבעטען דעלעגירט אין דער אַדמיניסטראַציע-אָפּטיילונג אַ ספּעציעלען בעאַמטען.

איצט מוז איטליכער, וואָס בעמיהט זיך צו קריגען אַ פּאַס, אָנגעבען, אַז ער בעט גלייכצייטיג פעסטצושטעלען זיין בירגערשאַפט און דערביי פאַרשטעלען דאָקומענטען וואָס בעשטעטיגען זיין מלוכה-אָנגעהעריגקייט.

פאַר׳ן פעסטשטעלען די בירגערשאַפט וועט גענומען ווערען אַ בעזונדערער קלייגער אָפּצאָהל.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון קליינהענדלער
פעראיין (אלטשטאָט 10)

אונטער׳ן פאָרזיץ פון ה׳ ניטקע איז פאָרגעקומען די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון קליינהענדלער פעראיין (אלטשטאָט 10). פּרעזעס מענדעל מינץ גיט אָפּ א טעטיגקייטס בעריכט פון די גאַנצע צייט זייט דער פעראיין עקזיסטירט און ווייזט אָן ווען דער פעראיין האָט זיך געפינען אויף פּאָמאָרסקא 15 איז די צאָהל מיטגלידער געווען ביז 200 פערזאָן און יעצט צעהלט דער פעראיין ביז 700 פערזאָן און אזוי א קורצע צייט האָבען זיך אָרגאַניזירט אין דעם פעראיין פאָלגענדע בראַנזשעס: ווי הערינג-סעקציע, שאַכערס-אבפאַל-הענדלער, אלטע גאַרדעראָבען, שיך-הענדלער טאָרג- און מאַרק-שטייערס, פּויזנער מערק פאָהרערס, גאַלאַנטעריע און קאָלאָניאַל-הענדלער אויף אַנדערע. דער רעדנער רופט אַלע מיטגלידער זיך צו אָרגאַניזירען און זעהען, אז אַלע הענדלער פון די עפענטליכע פּלעצער זאָלען זיך אָרגאַניזירען אונטער דער פאָהן פון קליינהענדלער אלטשטאָט 10.

עהרען-פּרעזעס מנחם קירשבוים רעדט וועגען דער שרעקליכער לאַגע פון קליינהענדלער און ווייזט אָן, אז דער פעראיין האָט זיך געשטעלט אויף די אויפגאַבע צו פערבעסערען די לאַגע פון די מיטגלידער. דער רעדנער רעדט אויך וועגען דער עולה, וואָס די יודישע קהלה איז בעגאַנגען געגען אונזערע מיטגלידער ביי דער פּסח-אַקציע.

די קהלה האָט אליין אַרויסגעגעבען די ליסטעס צו רעגיסטרירען אונזערע מיטגלידער און ווען עס האָבען זיך רעגיסטרירט איבער 400 מיטגלידער פון די אָרימסטע שיכטען, איז אין די לעצטע מינוט די ליסטע אָפּגעוואָרפען געוואָרען. דער רעדנער פּראָטעסטירט שאַרף געגען דער דאָזיגער האַנדלונג.

ווייטער ווייזט אָן דער רעדנער, אז דער פעראיין האָט געשטיצט די קאַנדידאַטור פון סיים-דעפּ., וועלכער איז אויך געוועהלט געוואָרען. דער פעראיין האָט אויך פאַרשטעהער אין מאגיסטראַט אויך א לאָווניק פאַרשטעהער אין די שאַצונגס-קאָמיסיעס אויך אין רעכנונגס-קאָמיסיע אויך אייגענע פאַרשטעהער אין דער קהלה.

עס רעדען אויך די חברים פידלער, ניטקע, פרענקעל, ווארגען, קאָסאָווסקי, קרייצבערג און אַנדערע. די אלגעמיינע פערזאמלונג דריקט אויס דעם גרעסטען דאנק דער אלטער פערוואלטונג פאַר איהר ביז יעצטיגע ארבייט און רופט מיט ענערגיע ווייטער צו שטעהן אויף דער וואַך לטובת די פעראיינס-מיטגלידער.

די אלגעמיינע פערזאמלונג דריקט אויס דעם גרעסטען דאנק דעם ג׳ סיים-דעפּוטאַט ד"ר ראָזענבלאַט פאַר זיינע אינטערווענצען לטובת די קליינהענדלער. עס ווערט אויך אויסגעדריקט א דאנק דעם לאַווניק יאַעל און דעם פאָרזיצענדען פון אינטערנאַט „העלענובעק" ה׳ חיים רומקאָווסקי פאַר זייער שטעהען אויף דער וואַך פון די אינטערעסען פון קליינהענדלער פון אונזער פעראיין אויך פאַר דעם אינטערעסירען זיך צו בעקומען א געוויסע סומע אויף פּסח פאַר אונזערע אָרימע מיטגלידער. עס איז אויך פאָרגעקומען וואַהלען פון א נייע פערוואלטונג, וועלכע האָט געגעבען פאָלגענדען רעזולטאַט:

עהרען-פּרעזעס: מנחם קירשבוים; פּרעזעס: מענדעל מינץ; וויצע-פּרעזעס: פייבעל פרענקעל; סעקרעטאַר: יונה פּאָפּאָוויטש; קאַסירער: פייבעל פאַרבער; עקאָנאָם: יעקל קאָסאָווסקי; מרדכי פידלער, הערשעל צענציפער, שמאי ניטקע, גבריאל ליפּמאַנאָוויטש, מאכעל וואַרגאַן און דוד קרייצבורג.

אלס קאנדידאַטען: מרדכי קרול, זיסמאַן שפּייזער, מאיר יורקעוויטש, אברהם ווייסבערג, אברהם קאָפּלאָוויטש.

אין רעוויזיאָנס-קאָמיסיע: אברהם פרענקעל, יעקל זילבערינג, הערשעל זיידעמאַן.

אין שידס-געריכט: מנחם קירשבוים, מענדעל מינץ, פישעל פרענקעל, שמאי ניטקע, מרדכי פידלער.

CYRK Staniewskich
Anna róg Al. Kościuszki.
אונאָפּרופליך
לעצטע דריי טעג!
מאָנטאָג ד. 13, דינסטאָג ד. 14, מיטוואָך ד. 15 אפּריל
דאמעז אומזיסט
דינסטאָג און מיטוואָך צו 2 פאַרשטעלונגען 4 נאָכמ. זענען די פּרייזען מיגימאַלע פון 50 גר.–1 זל.

לאָדזער יודישער קאַמעראַל-טעאַטער
ביי׳ער
„ארט"
אין ווייסען זאַל
„מאַנטיפעל"
זאַכאַדניאַ 43.
קינסטלערישער לייטער:
מ. בראַדערזאָן.
היינט, מאָנטאָג, דעם 13-טען אפּריל, אָנהויב 7 45 און 9.45 אין אָוונד
לטובת דעם „השומר הצעיר" די לעצטע 2 פאַרשטעלונגען
ס׳ווערט געגעבען דאָס געמישטע פּראָגראַם א. נ.:
12 שלאַגערס פון סעזאָן
בילעטען צו בעקומען ביי דער קאַסע פון 5 אַזייגער נאָכמ. אָן.

קופּאָן
אויף אַ יורידישער עצה
גילטיג מאָנטאָג, דעם 13-טען אפּריל
אַ בעקאַנטער יוריסט
ערטיילט יורידישע עצות
פון 3 ביז 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג אין רעדאַקציע פון אונזער צייטונג, פּיאָטרקאָווער 21.
אינטערעסאַנטען דאַרפען מיטברענגען דעם קופּאָן פון „נייעם פאָלקסבלאַט"
– פון דעם זעלבען טאָג. –

מיט וועש איז מען אויף אַ דרך,
און וואָס איז מיט די איבעריגע 7 זאַכען

צום ערשטען מאָל זייט אַ ריי׳ה חדשים האָט זיך געלאָזט מערקען אַ פערבעסערונג אין דער קאָנפעקציע-בראַנזשע ובפרט ביי וועש-אַרטיקלען, וואָס האָט זיך אגב אויסגעדריקט אין דעם, אַז אין די וועש-פאַבריקען, אין גאַנצען לאָדזער קרייז, האָט פערפעהלט געוויסע סאָרטען קאָלירטע העמדער פון פּאָפּעלין און זעפיר.

נישט אַכטענדיג דערויף, קאָנען די פאַבריקען איצט נישט פאַבריצירען קיין סחורה, ווייל אין צוזאַמענהאַנג מיט דער סעזאָן-אויפלעבונג פעהלען אויס רויה-שטאָפען. סחורות פון דער נייער פּראָדוקציע וועלען אַרויסגעלאָזט ווערען אויפ׳ן מאַרק ערשט אין 4 וואָכען אַרום.

די צווייטע פּאָזיטיווע דערשיינונג איז דער מינימאַלער ראַימפּאָרט אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אומגאויפהערליכער אויסבעסערונג פון דער לאָדזער פּראָדוקציע פון פּאָפּעליגען און זעפירען.

די פּרייזען אויף וועש אין לאַנד זענען שטאַרק רעדוצירט געוואָרען, אַזוי אַז דאָס פערלייכטערט די קאָנקורענץ מיט אויסלאַנד.

פאַר 5 זל. קאָן מען איצט בעקומען אַ בוימוואָהל-העמד.

די אויסלענדישע קאָנקורענץ לאָזט זיך נאָר פיהלען אין די העכערע סאָרטען וועש.

אַרעסטירט אַ באַנדע גנבים

(–) זינט אַ לענגערע צייט גראַסירט אין לאָדז אַ באַנדע גנבים, וועלכע זענען ספּעציאַליזירט אויף בעגנב׳ענען וואוינונגען.

פּאָליציי האָט זיך אָבער אונטערגענומען צו מאַכען אַ סוף צו דער דאָזיגער באַנדע און נעכטען האָבען געהיים-אַגענטען אָבסערווירט אויף באַלוט אַ קנייפּע אין וועלכע עס איז געזעסען אַ באַנדע פערדעכטיגע.

נישט האָבענדיג ביי זיך די געהעריגע דאָקומענטען זענען די פערדעכטיגע אַרעסטירט געוואָרען.

ביי דער אויספאָרשונג האָבען זיך די אַרעסטירטע מודה געווען אין אַ ריי׳ה גרויסע גנבות.

צווישען די אַרעסטירטע געפונען זיך די אָנפיהרער פון דער באַנדע: סטאַניסלאַוו קושמאַ, אַדאַם קאָוואַלטשיק און ראָמאַן טאַפּליק.

ראַדיאָ-פּראָגראַם
מאָנטאָג, ד. 13 אַפּריל

11,58 צייט-סיגנאַל, 12,05 גראַמאָפאָן מוזיק, 1,15 טאָג-פּראָגראַם, קינאָ-און טעאַטער-רעפּערטואַר, 2,40 פאָרטראָג פאַר מאָטאָריסטען, 3 50 לעקציע פראַנצויזיש פון וואַרשאָ, 4,10 קאָמוניקאַט פאַר שיפער און פישער, 4,15 פר. פאַר קינדער (פר. פון וואַרשאַ), 4,45 גראַמאָפאָן-מוזיק פון וואַרשאָ, 5,15 פאָרטראָג פון לעמבערג א. ט. „די ראָלע פון פילם אין היינטיגען לעבען", 5,45 לייכטע מוזיק פון קאַפע-הויז „גאַסטראָנאָמיאַ" אין וואַרשאָ, 6,45 פערשידענעס, 7,10 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס-קאַמער און פּראָגראַם אויפ׳ן נעכסטען טאָג, 7,25 גראַמאָפאָן-מוזיק, 7.40 ראַדיאָ פּרעסע זשורנאַל פון וואַרשאָ, 8,00 פירטל שעה פון אַ ביכהאַלטער, 8,15 פאָרטראָג וועגען מוזיק פון וואַרשאָ, 8,30 קאָנצערט אויף 2 פּיאַנאָס, 9,20 לייכטע מוזיק פון וואַרשאַ אויסגעפיהרט פון פּוילישען ראַדיאָ-אָרקעסטער, 10 פּאָליצאַן, 10,15 גראַמאָפאָן מוזיק פון וואַרשאָ, 10,33 „פּאַ"ט" וועטער, פּאָליציי און ספּאָרט-קאָמוניקאַטען, טאַנץ מוזיק פון וואַרשאָ.

אויטאָגענישע שווייסונגען
מעטאַל-בעאַרבייטונגען
שלאָסעריי-אַרבייטען
מאַשינען-טיילען
פיהרט אויס ביליג
J. REDER, Łódź
קאָנסטאַנטינער 11/13
(רוג זאַכאָדניע)

אַ קאַמף פון אַנשטענדיגער פרוי

(אַ רייזע-בילד מיט אַ מוסר-השכל)

אין ריאָ דע זשאַנעירא האָבן אויף אונזער שיף אויפגעשטיגן צוויי פּאַסאַזשירקעס, האָבן אַלע פריגעדיגע פּאַסאַזשירען און פּאַסאַזשירקעס — איבערהויפּט די לעצטע — אָנגעהויבן ריידען פון זיי און דערצעהלען וועגן זיי מעשה׳ס. אין אייראָפּאַ, אַז צוויי פרויען אַליין וועלן זיך אויפזעצן אויף אַ באַהן אָדער אַ שיף, וועט דאָס קיין שום פערדאַכט נישט אַרויסרופן, אין דרום-אַמעריקאַ אָבער איז אַ פרוי אַליין בחזקת ווייס-פליישׁ...

אַביסעל פערדאַכט האָבן די צוויי פרויען געקאָנט אַרויסרופן שוין מיט זייער פערשידענאַרטיגקייט. איינע איז אַ קליינינקע, אַ בויגזאַמע, אַזוי ווי אַ בולגאַריש פערדעל, אַ טונקעלע, מיט ברענענדיגע אייגעלעך און אויך ברענענדיגע ליפּלעך. זי איז שוואַרץ, ווי אַ רוח׳ל און איהר אויסצייכנונג איז איהר טאַליעכל, וואָס איז דין ווי אַ שטעקעלע, זי קוקט יעדען אין די אויגען אַריין אַביסעל ווי אַ סענטימענטאַל מיידעל. ביי יודען זעהען פערהאַן אַ סך אַזעלכע פרויען, ביי גרעקען, אונגאַרן, — אויך, פאַר דייטשען איז אַזאַ פרוי — אַ סכנה. די צווייטע איז אַ העכערע, אויך אַ דאַרע און שלאַנקע, זי בויגט פוגליש אַריבער דאָס קעפּעל, וואָס איז בלאָנד און דאָך עפּעס טונקעל דאָס פּנים איז העל-גאָלדענס. אויך דורכגעשטראַהלט מיט טונקעלקייט. און דאָס נעפּעל חוצפּהדיג פערריסען און די דינע ליפּלעך ציטערען אויף אַרויף. אַ דייטשקע, וואָס האָט שוין אין בלוט אַ צומיש פון אַן איטאַליענער, אַ יודען, אָדער רומענער. אין דרום-אַמעריקאַ האָט זי זיך אָפּגעברענט, אָפּגעצאַפּט אַביסעל שמאַלץ און האָט דעם תמצית פון צוויי שעהנהייט: אַ ברונעטקע און בלאָנדינקע, פאַר דייטשען איז זי אַ שיינע פרוי, פאַר טונקעל-הויטיגע מענשען איז זי — אַ געפעהרליכע פרוי, ביידע פרויען צוזאַמען קאָן פערדרייען דעם קאָפּ פון אַ טוץ דייטשען מיט דרום-אַמעריקאַנער. אַפּנים אַז זיי זענען אויסגערעכענט צוזאַמען.

די בירגערליכע ווייבער, די דייטשע, אַנגעגעסענע, קיילעכדיגע, ליידענשאַפטליכע, אָבער נישט ליידענשאַפטליכע, די תאווה ברענט נישט ביי זיי, נאָר ציהט זיי אַזוי ווי דער הונגער, האָבן תיכף דערפיהלט אין די דאָזיגע צוויי פרויען, און גענומען אָנגורטען די לענדען קעגען זיי, אַ געוועהר האָבן די באַלעבאַטישע ווייבער פון אַלע פעלקער אַ פערטיגס:

— פליאַטקעס!

האָט מען אָנגעהויבן שיטען מיט פליאַטקעס פון אַלע זייטען. די דאָזיגע "טאַנטע" האָט געזאָגט, אַז זי האָט אַליין געזעהן, די אַנדערע האָט פערבראַכען די העגד, די דריטע האָט שוין גאָר דערצעהלט מוראַדיגע זאַכען, זי האָט אַליין געזעהן ווי די בלאָנדע האָט זיך אין ריאָ געדונגען מיט אַ נעגער. מיט וואָסערע אָפּעקייט די דייטשקעס האָבן געריעדט. זיי האָבן שוין געזעהן ווי מען פעראַמווירדיגט און מען שטעקט זיי אָן די מענער. און אויסגעקומען איז דערביי, אַז די מענער זענען אומשולדיגע שעפּעלעך, זענען אונפעראַנטוואָרטליך און נאָר די פרויען זענען די טייוולאָנים. „אין אַלעמען איז שולדיג דער מאַן" — דאָס איז אַן׳אַקסיאָמע ביי די טאַנטעס.

דער כאַראַקטער פון די צוויי אָנגעקומענע פרויען איז געווען בולט פון דער ערשטער רגע אָן: געטעריעס. נישט קיין פּשוטע זונה׳ס, חלילה, אָבער פרויען, וואָס לעבן הוליען און פערברענגען פון דעם. וואָס זיי זענען פרויען. זיי בעקענען זיך מיט אַ מאַן, מאַכען איהם פריהער אויסברענגען אַ סך געלד, פרובען אויס זיין העפליכקייט און מילדקייט און אַז ער געהט איין, האָט מען חתונה אויף דערוויל, פאַר אַ סך קליידער, ציהרונג און אַ גוט לעבן. און אין אַ צייט אַרום זוכט מען אַ צווייטען, אַלע, וואָס קעהרען זיך אום פון דרום-אַמעריקאַ, האָבן דאָרט אַוועקגעלעגט מוראַדיגע אַרבייט, אַנדערע — שווינדלערייען; איינציגע פאָהרען אַוועק מיט גאָר נישט. אַנדערע מיט עפּעס, די דאָזיגע צוויי האָבן איבערגעלאָזט אַביסעל אומשולד און פאָהרען איצט מיט קליידער, ציהרונג און מסתמא אויך געלד.

איך קוק אויף די דאָזיגע און איך קלער, אַז זיי פיהרען דורך אַ נוצליכע פונקציע אין בורזשואַזע לעבן: זיי העלפען אונטערגעהן.

זיי זענען בעצם נישט בעסער און נישט ערגער פון די לעגאַלע ווייבער פון דער גרויס-בורזשואַזיע. מעהר נישט, יענע האָבן קינדער — האָבן, אָבער דערציהען זיי נישט, — און די דאָזיגע האָבן נישט קיין קינדער. מען דאַרף שוין זיין אַ צו גרויסער אָנהענגער פון לעגאַליטעט לשם לעגאַליטעט, פון לעגאַליטעט אַלס פאָרם, נישט אַלס אינהאַלט, בכדי צו זעהען אַ גרויסען חילוק צווישען די לעגאַלע און צווישען די אומלעגאַלע ווייבער פון דער גרויס-בורזשואַזיע.

ווען איך פערגלייך זיי מיט די ווייבער פון דער מיטעל-בורזשואַזיע ווייס איך שוין גאָרנישט וואָס צו זאָגען.

די ווײַבלעך שלעפּערען אײַן,
די געטעריעס ברענגען אום...

אַ געוויסע בעוועגליכקייט האָבן די צוויי פרויען אַריינגעבראַכט אין מאָנאָטאָנע לעבן פון דער שיף, עס האָבן זיך געגעבן אַ רוק אַרויס בחורים, וואָס פריהער האָט מען זיי נישט געזעהן, ווייבלעך האָבן זיך גענומען קריגען מיט די מענער למאי זיי קוקען, ביינאַכט האָט מען דערפיהלט דעם ריח פון וויין — ביז איצט האָט מען געטרונקען ביער, — און מ׳האָט דערהערט דעם שוים פון שאַמפּאַניער. די צוויי גריזעטקעס האָבן פאַקטיש אָנגעמאַכט אַ רעוואָלוציע אין שיפס-לעבען. איך בין נישט קיין אָנהענגער פון לעגאַליטעט, לשם לעגאַליטעט, אָבער אויך נישט קיין אָנהענגער פון רעוואָלוציע לשם רעוואָלוציע, ווייטער וואָלט איך געדאַרפט ווערען אַ חסיד פון די דאָזיגע צוויי מיידלעך.

ס׳איז זיך כדאי צו פערטראַכטען וועגען דעם ענין. די מיטעל און קליינבירגערליכע דייטשקעס, וואָס זעהען אויס ווי שקאַפעס און ווי קיה, וואָס וואַרטען מ׳זאָל זיי מעלקען, זענען דאָך אויך נישט דער אידעאַל פון דער פרוי, מ׳וועט ערגעץ דאַרפען געפינען די מיט צווישען רייץ און אַנשטענדיגקייט, די רוסישע פרוי און די נאָרד-אַמעריקאַנישע פרוי האָבן אין זיך סינטעז פון ביידע און זייער הויפּט כאַראַקטער-שטריך איז דאָס, וואָס זיי בעהאַלטען אַביסעל זייער ווייבליכקייט.

בקיצור: די צוויי פערדעכטיגע פרויען האָבן אויפגערודערט דאָס געמוזעכץ. אַריינגעבראַכט בעוועגליכקייט און די טאַנטעס האָבן געפּליאַטקעוועט און אַזוי האָט זיך געצויגען ביז איינעם אַ טאָג.

ס׳איז געווען אַרום עלף אַ זייגער אינדערפריה. אויפ׳ן שיף איז דאָס שוין שטאַרק שפּעט. מ׳האָט זיך שוין פאַר דער צייט געבאָדען, געגעסען פרישטיק, זיך געדרעהט, איבערגעלייענט די קורצע צייטונג, געלייענט אַביסעל אַ ביכעל, אַ שפּיל געטון אין שאַך, דאָמינאָ, צי קאָרטען, זיך געוויגט אין אַ וויג-שטול, געגעבן אַ פּאָר שמועס מיט מענשען און געגעניצט. די מוזיק האָט צוגעשפּילט מיט אַ סך בלאָז-אינסטרומענטען, פערטומעלט דעם כוואַליעס-רויש און די פּאַסאַזשירען זענען געווען פול מיט —

גוטסקייט,
לאַנגווייל
און מנוחה.

האָבן זיך די צוויי מיידלעך אָנידערגעזעצט טרינקען קאַקטעל אין קליינע שאַמפּאַניער-גלעזלעך, די אַזוי גערופענע ברוסטאַרטיגע קעלישאַקלעך. די מיידלעך זענען נישט געזעסען אַליין. עס זענען מיט זיי געזעסען אַ פּאָר אָפיצירען פון שיף, געטרונקען איין גלעזעל, און אַ צווייטעס און פריילעך געוואָרען. די אָפיצירען זענען אַוועקגעגאַנגען, אפשר האָט זיי נישט געפּאַסט צו זיין בייטאָג מיט פרעהליכע מיידלעך, אפשר האָבן זיי געהאַט אַרבייט, זיי זענען אַוועקגעגאַנגען.

די מיידלעך זענען אַרומגעגאַנגען מיט די אויגען אַלע פּאַסאַזשירקעס און די קליינע ברונעטקע האָט אַ זאָג געטון מיט אַ שייבעם פרימאַדאָנע טאָן:

— אַך שעהן איז דאָס לעבען!

האָט זיך ד יצווייטע אויפגעהויבן און אויסגעשריגען מיט אַ קולעכל פון אַ גלעקעל, וואָס איז הייזעריג ביים שפּיץ:

— קעלנער, נאָך קאַקטעל!

און אַזוי ווי ידער קעלנער האָט געבראַכט, האָט די קליינע ברונעטקע אַ כאַפּ געטון אַ גלעזעל און אַ וואַרף געטון פון סאַלאָן אויפ׳ן דעק.

און אויפ׳ן דעק איז געזעסען אַ דיקע בערטאַ, אַ גרויסאַרטיגע מאַדאַם אַ דיקע ווי אַ צוויי און פערציגער, מיט אַ סך קוה׳עשקייט און ווייבליכקייט, די משקה האָט דער דאַמע אַביסעל אָפּגעשפּריצט דאָס קלייד און אַ שטיקעל גלאָז איז איהר שיער אין פּנים נישט געשפּרונגען, קיין אומגליק איז חלילה נישט געשעהען, פאַר דער דאַמע אָבער איז דאָס געווען אַ געשעהעניש. עס האָט זיך איהר געלוינט צו צעשמירען, זאָל זי ווערען אַ שטיקעל העלדין, האָט זי גענומען ברומען:

— וואָס איז דאָ, אַ שיף, אַ וואַריעטע, קאַבאַרע, שענק, פאַר דאַמען פון צווייפעלהאַפטער אויפפיהרונג? מען וואַרפט גאָר גלעזער מיט ווין אויפ׳ן דעק?...

די קליינע האָט נישט געוואוסט וואָס דאָ איז פאָרגעקומען האָט זי אַ פרעג געטון ביי דער דיקער בערטאַ:

— אָבער וואָס געהט דאָס זי אָן?

דערוויל איז זיך צונויפגעקומען אַן׳עולם, וואָס האָט איבערגעריסען דאָס געניצען און די פנימער האָבן אָנגעהויבן פלאַמען, אַזאַ גליק! אַ סקאַנדאַל אויפ׳ן שיף, די דיקע בערטאַ האָט אָנגעהויבן עפּענען אַ פּיסקעל, זי האָט יעדעס וואָרט אַרומגעטאָקט ווי מיט אַ פּייל און געוואָרפען דערביי מיט די אויגען אַרום און אַרום. דאָס מויל האָט זי גאָר געשנירעוועט און פערביסען, צווישען ווערטער און ווערטער האָט זי געמאַכט אַ לאַנגע טיפּזיניקע פּויזע.

— וואָס דאָס מיך אָנגעהט? דאָס איז נעט! האָט מיר דאָס קלייד מיט ווין אָפּגעשפּריצט, און וואָס דאָס מיך אָנגעהט? דאָס גלאָז איז מיר פּאַסט אינס געזיכט געשפּרונגען און — וואָס דאָס מיך אָנגעהט? דאָס פרויענצימער איז בעטרונקען, וואָס דאָס מיך אָנגעהט? דאָס איז נעט...

זי האָט אַזוי נאָך אַ לאַנגע צייט גערעדט כמעט איין און דיזעלבע ווערטער און דער עולם האָט אויפגעשטעלט מויל און אויערען.

די קליינע ברונעטקע האָט זיך דערשראָקען, די פרוי איז פינף מאָל אַזוי גרויס ווי זי און האָט אַ מאַן איז ער ערשט צוויי מאָל אַזוי גרויס, און דערצו געהער ער צו אַ פאָלק, וואָס האַלט נישט פון פיהרען קיין קאַמפען און מוז אַביסעל פערבויגען דעם האָנאָר — דאָס פאָלק פון די געטעריעס און גריזעטקעס. איז די בלאָנדע חברטע איהרע אַרויסגעגאַנגען בעטען פּאַרדאָן ביי דער דיקער בערטאַ. אָבער יענע האָט זיך נישט געלאָזט. עס איז איהר געפעלען די העלדען-ראָליע, און דערצו זענען געשטאַנען באַלד אַלע פּאַסאַזשירען און זי אויסגעהערט און די פּאַסאַזשירקעס האָבן איהר אונטערגעגעבן פעך, האָט זי שוין גאָר געזאָגט, אַז זי וועט געהן ביז צום קאַפּיטאַן.

און דער קאַפּיטאַן איז אַ מיטעליעריגער דייטש אַ פולער, אַ שווערער, וואָס בעוועגט זיך דאָך לייכט ער איז אַ מאַן מיט אַ סך בלוט פלייש, מעהר פלייש, ווי שמאַלץ, יאַנינגס שפּילט אָפּט אַזעלכע דייטשען, דער קאַפּיטאַן זאָגט מסתמא פאַר יעדע רייזע אַ תפילה: „זאָלסט מיך נישט ברענגען צו קיין נסיון און קיין מכשול מיט קיין פרוי..." ביינאַכט איז דער קאַפּיטאַן געזעסען מיט נאָך אַ פּאָר אָפיצירען אין דער אָגוועזענהייט פון די צוויי פּיקאַנט-פערדעכטיגע דאַמען, און געטרונקען, ער האָט זיי צומאָל אויך אַ גלעט געטון. אַנטקעגען איז געזעסען די דיקע בערטע, נאָכגעפאָלגט יעדע בעוועגונג און מ׳האָט געזעהן ווי די פרוי פּלאַצט. איך האָב זיך גערעכט אַז אָט, אָט בעקומט די דיקע בערטאַ אַ האַרצשלאַג... אַ שטאַרק האַרץ האָט די פרוי.

אויף מאָרגען איז די קליינע, שוואַרצע דאַמע פון דער האַלבער וועלט פערבייגעגאַנגען נעבען דער דיקער בערטאַ און איהר גלייך געקוקט אין פּנים אַריין און יענע האָט פערביסען אַ ליפּ און געשוויגען און שפּעטער שטילערהייד געפּליאַטקעוועט.

דאָס געזעץ, פערשטעהט איהר מיך, האַלט טאַקע מיט די אַנשטענדיגע, אָבער די געזעץ-היטער האַלטען מיט די אויסגעלאַסענע.

יעקב באַטאַשאַנסקי.

דער „פּױלישער שטערן" (6

סענסאַציאָנעלער ראָמאַן פון דעם וועלט-קריג

אויף דער שוועל איז געשטאַנען דער לייטער גופא — אַ הויכער, ברייטפּלייציגער, ציוויל געקליידעט.

האַרי האָט זיך שוין געהאַט פון פריהער מיט איהם צוזאַמענגעטראָפען, ווען ער האָט געמאַכט דעם איינדרוק פון אַ שווייגענדיגען אָבער ליבענסווירדיגען און אָנגענעהמען מענשען.

היינט האָט ער זיך אָבער אַרויסגעוויזען צו זיין בעזונדערס פערזאָרגט.

אַ טיפער קנייטש איז געלעגען צווישען זיינע ברעמען. דער בליק זיינער איז געווען פערכמאַרעט און אונהיימליך.

ער האָט קוים אַ שאָקעל געטון מיט׳ן קאָפּ, אָנווייזענדיג האַרי׳ן אויף אַ שטול ביים שרייב-טיש צו זעצען זיך.

— ווען אַ זייגער האָט איהר זיך נעכטען אין אָוונט געזעגענט מיט די קווייטמאַנ׳ס? — האָט ער גלייך אויפ׳ן אָרט אַ פרעג געטון.

האַרי האָט זיך פער׳חידושט:

פּונקטלעך, אַ שטייגער, ווייסט עס דער לייטער, אַז ער איז געווען אין טעאַטער?

וויסענדיג אָבער דעם גרויסען כוח פון דער בריטישער דעפענזיווע, האָט ער גלייך געענטפערט:

— אַרום האַלבער נאַכט, סער!

— איהר זענט אַליין געקומען אַהיים?

— יאָ, אַליין, אין אַ טאַקסובקע. — האָט האַרי נאָך מעהר איבעראַשט געענטפערט.

איהם האָט געוואונדערט, וואָס דער לייטער האָט געוואוסט וועגען אַזעלכע זאַכען, און ער האָט נישט געקאָנט פערשטעהען, הלמאי זיי אינטערעסירען איהם.

דער לייטער האָט אָנגערוזשטערהייד געקוקט אויף אַ פּאַפּיר-מעסער פון העלפאַנד-ביין, וואָס איז געלעגען אויפ׳ן טיש.

ער איז, ווי געזאָגט, געווען זעהר פער׳דאגה׳ט.

— איהר זענט גוט געשלאָפען?

— יאָ, — האָט געענטפערט דער יונגער אָפיציר, איינגאַנצען אַ צוטומעלטער פון דער דאָזיגער פראַגע — אָבער איך האָב זיך נישט געקליבען פריה אויפצושטעהען.

דער לייטער האָט גישט געלייגט קיין אַכט אויף זיין טאָן.

— ביינאַכט זענט איהר פון גאָרנישט נישט געשטערט געוואָרען?

— איך בין געשלאָפען אַזוי פעסט, אַז איך האָב גאָרנישט געהערט! — האָט האַרי געענטפערט.

— און שטרענגען האָט איהר היינט געזעהן?

האַרי האָט פערוואונדערט אויפגעהויבען זיינע ברעמען:

פּונקטלעך האָט דער לייטער געוואוסט וועגן זיין נעכטיגער בעגעגעניש מיט׳ן קאַפּיטאַן שטרענג?

— ניין, סער!

אַ בעאַמטער האָט אַריינגערוקט זיין קאָפּ אין דער טיר.

— וואָס, מאַטעס?

— דער קאַפּיטאַן שטרענג וועט דאָ זיין אין אַ פערטעל שעה אַרום.

דער לייטער האָט לייכט אויפגעאָטעמט:

— אַהאַ! זעהר גוט.

— סער, — האָט מאַטעס צוגעגעבן — פון אויספאָרשונגס-אַמט האָט מען אַקאָרשט טעלעפאָנירט, אַז פריילין קווייטמאַן האָט מען איבערגעוויזען צו אַ דאָקטאָר.

האַרי איז אויפגעשפּרונגען פאַר אומגעדולדיגקייט:

— וואָס, פריילין קווייטמאַן איז קראַנק געוואָרען?

דער לייטער האָט געענטפערט פאַמעליך און האַרב:

— מען האָט היינט ביינאַכט דערמאָרדעט איהר פאָטער קווייטמאַנען!

קאַפּיטעל פיער

דער געהיים-אַגענט מעהרנהאַלט

— דערמאָרדעט!? — האָט האַרי אַ צעטרודערטער איבערגעפרעגט, און זיך אַראָפּגעלאָזט אויפ׳ן שטול.

ער האָט דאָך נאָך נישט בעוויזען צו פערגעסען אי׳ם שלאַכט-פעלד, פון וואַנען ער האָט זיך אַקאָרשט צוריקגעקעהרט, ווי ער איז געקומען צו אַ בלוטיגער פערזענלעכער דראַמע.

— דערמאָרדעט אוודאי דורך אַ רויבער! — האָט זיך אָפּגערופען דער הויפּט-קאָמענדאַנט — אין הויז זענען אויסגעבראָכען אַלע שרענק און שופלאָדען.

— הער קאָמענדאַנט! — האָט איבערגעשלאָגען דער יונגער אָפיציר — איך פערשטעה גאָר נישט, וואָס דאָ איז פאָרגעקומען און איך בעט אייך, איהר זאָלט מיר אויפקלערען, צו וואָס איהר האָט מיך אַהער אַרויסגערופען?.. וואָס פאַר אַ שייכות האָט מיט מיר דער דאָזיגער קרימינעלער ענין, מיט וועלכען עס דאַרף זיך פערנעהמען די פּאָליציי.

דער הויפּט-קאָמענדאַנט האָט אַ שאָקעל געטון מיט׳ן קאָפּ:

— איך האָב אייך אַרויסגערופען דערפאַר, אַקוויט, ווייל אייער ברודער פראַנק געפינט זיך אין אויסלאַנד... איהר האָט זיך בשעתו אָפּגעזאָגט צו אָנגעהמען אַ פּאָסטען אין דעם מיליטערישען אויספאָרשונגס-אַמט, נאָר איצט מוז איך אָנקומען צו אייער הילף... איך האָב דעריבער געבעטען ביים קריגס-מיניסטעריום, מ׳זאָל אייך אַרויסרופען פון פראַנט.

הייסט עס, אַז צעהן אַ זייגער האָב איך זיך געזאָלט צוזאַמענטרעפען מיט אייך? — האָט האַרי אַ פערוואונדערטער אַ פרעג געטון.

— יאָ, מיט איהר.

— איהר האָט דאָך אָבער נישט געקאָנט פאָראויסזעהן דעם מאָרד?

דער הויפּט-קאָמענדאַנט האָט זיך אָנגעלעהנט אויף זיין פּאַטעל און זיך טרוקען פונאַנדערגעקלאַכט.

— פריינד מיינער. איך בין נישט קיין העלזעהער, און נישט קיין כישוף-מאַכער.

— כמעט אַזוי, — האָט האַרי נעענטפערט — אָבער פּונקטלעך האָט איהר געוואוסט, אַז נעכטען אין אָוונט בין איך געווען אין „פּאַלאַס"?

— אָ, גאַנץ געוועהנליך! איהר ווילט, קאָן איך אייך זאָגען פּרטים?.. איהר זענט געזעסען אויף דעם שטוהל נומער 52 (ער האָט אַ בליק געטון אויפ׳ן פּאַפּיר, וואָס זענען געלעגען פאַר זיינע אויגען) און נאָך דעם טאַנץ פון נור-על-דין האָט דער קאַפּיטאַן שטרענג אייך אַוועקגעפיהרט הינטער די קוליסען... דאָרט האָט איהר זיך בעקענט מיט קווייטמאַנען און מיט זיין טאָכטער... דערנאָך...

— הייסט עס, אַז אויף מיר האָבן אַכטונג געגעבן אייערע מענשען? — האָט איבערגעריסען דער יונגער אָפיציר — איך פערשטעה עס נישט, הלמאי מיין אויפפיהרונג קאָן אינטערעסירען דער אויספאָרשונגס-דעפּאַרטאַמענט?

דער הויפּט-קאָמענדאַנט האָט אַ ווייל געשוויגען, און אַ זאָג געטון:

— אינז קומט אָפטמאָל צו הילף אַ צופאַל, הער אַקוויט! איך האָב אייך אַרויסגערופען פון דעם פראַנצויזישען פראָנט, נאָר דער גורל אַליין האָט אייך תיכף אַרויסגעפיהרט אויף אַ שפּור, אויף וועלכען איך גיב געניי אַכטונג אין משך פון די לעצטע פאַר הדשים... דער דאָזיגער שפּור..

איהם האָט איבערגעשלאָגען די רייד דאָס קלינגען פון טעלעפאָן-גלעקעל.

— וואָס פאַר אַ שפּור? — האָט האַרי איבערגעפרעגט. — וואַרט אַ מינוט, — האָט געבעטען פערט דעם הויפּט-קאָמענדאַנט, אַרונטערנעהמענדיג דאָס טעלעפאָן-רעהר׳על — מערנהאַלץ?.. יאָ?.. זעהר גוט!.. אהא... איך פאָהר תיכף... אין אַ צוואַנציג מינוט וועל איך זיין ביי אייך. צום ווידערזעהן!

ער האָט אָפּגערוקט דעם טעלעפאָן-אַפּאַראַט, און זיך פרעהליך געווענדעט צו האַרי׳ן:

— וואָס וועט איהר עפּיס זאָגען דערצו, אַז מיר וועלען זיך אַ ביסעל אַ נעהם-טון צו אויספאָרשונגס-אַרבייט?.. דאָס האָט געקלונגען דער אינספּעקטאָר מערנהאַלץ פון אויספאָרשונגס-אַמט.. איהם איז אָנפערטרויט דער ענין קווייטמאַן-מאָרד, און ער וואַרט שוין אויף מיר... איך אָבער האָב איהם געבעטען, ער זאָל מיר געבען צו-וויסען, ווען איך קאָן אַהינקומען... אָבער אַזוי ווי צוויי קעפּ אַ״ בייטען בעסער ווי איין קאָפּ, וועל איך אייך און בעטען, איהר זאָלט זיך מטריח זיין מיט מיר.

ער האָט אַ דריק געטון דאָס קנעפּעל פון עלעקטרישען גלעקעל, און עס איז אַריין מאַטעס.

— ווען דער קאַפּיטאַן שטרענג וועט קומען, וועט איהר איהם אַזוי גוט זיין זאָגען, אַז מ׳האָט מיך דרינגענדיג אַרויסגערופען פון דאַנען, און איהר וועט איהם הייסען קומען אין צוויי שעה אַרום!.. זענט איהר אין ערגיץ איינגעלאַדען אויף פרישטיק, אַקוויט?

האַרי האָט אַ שאָקעל געטון מיט׳ן קאָפּ, אַז נישט.

— איז אוודאי גוט: וועלען מיר צוזאַמען פרישטיקען! אויסגעצייכענט!.. מיר פאָהרען אין קווייטמאַנס דירה!..

פאָרטזעצונג קומט.

אַנ'עקזעמפּליאַר

פון וואַלענטין קאַטאַיעוו

— און אָט אַ דער שאַפע — האָט געזאָגט דער מוזיי-פערוואַלטער, — געפינט זיך אַ זעלטענער און איינציגער אין ס.ס.ס.ר. עקזעמפּלאַר פון דער באַפעלקערונג פון דער עפּאָכע 1905 יאָהר.

— פון וואַקס צי אויסגעשטאָפּט? — האָט זיך פּראָינטערעסירט איינער פון די עקסקורסאַנטען.

— ניין, טייערער חבר — האָט שטאָלץ געענטפערט דער פערוואַלטער, — עס הויבט זיך נישט אָן. נישט פון וואַקס און נישט אויסגעשטאָפּט. אַנ'אמת'ער און אויסגעצייכנטער עקזעמפּלאַר פון אונזערען אַנ'איינוואוינער פון דער עפּאָכע 1905, וואָס נישט מ'לעבען און נישט די צייט האָבען איהם נישט געשאַדט.

— ווי קען דאָס זיין? — האָבען אין כאָר געענטפערט די עקסקורסאַנטען.

— אָט ווי איהר זעהט. אַנ'איינציגער אין דער וועלט פאַל פון לעטאַרגישען שלאָף. אַ וואונדער אין אויפלעבען גייסט. אַ מענש איז מיט 20 יאָהר צוריק געפאַלען אין חלשות, און אזוי איז ער פערבליבען ביז'ן היינטיגען טאָג.

— עס קאָן נישט זיין!

— נאָט אייך, עס קאָן נישט זיין! געשעהן איז עס אזוי. אין 1905 יאָהר האָט מען דעם דאָזיגען איינוואוינער על פי טעות פערהאַלטען צוזאַמען מיט אַ גרופּע דעמאָנסטראַנטען, און מען האָט איהם געבראַכט אין צירקול. „ווער ביזטו אזוינער?" האָט געפרעגט דער אַמטירענדיגער קוואַרטאַלנער. „איך וואַשע בלאַגאָראָדיע בין אַ בעאַמטער פון צוועלפטען קלאַס. און מעהר קיין שום זאַך נישט". — „אַ, ליגסטו! און פאַרוואָס זעה איך ביי דיר אין די אויגען עפּעס עהנליכעס אויף בעפרייאונגס-באַוועגונג? שטיל זיין! צו וועלכער פּאַרטיי געהערסטו? און ער גיט דאָ אַ זעץ מיט דער פויסט אין טיש. דאָ איז דער מענש געפאַלען אין אַ מיפער חלשות, וואָס איז שפּעטער אריבער אין אַ לעטאַרגישען שלאָף. אין יענער צייט האָט מען אפילו געשריבען וועגען דעם אין די אויסלענדישע צייטונגען. די בעסטע דאָקטוירים האָבען גאָרנישט געקענט מאַכען. און איין בעריהמטער פּראָפעסאָר האָט אפילו גלייך דערקלערט: „דער דאָזיגער סוביעקט וועט איצטער דערוואַכען פון זיין לעטאַרגישען שלאָף נישט פריהער ווי אין אַ יאָהר צוואַנציג ארום. אָט, וואָס פאַר אַ מין געשיכטע, מיינע טייערע חברים!

— און וואָס, ער איז טאַקע ווירקליך פערבליבען נישט געענדערט? אַך, ווי אינטערעסאַנט און בעלערענדיג אַ קוק צו טון!

— איהר וועט איהם באַלד זעהן. אזאַ קאָמישער עקזעמפּלאַר! ווערטער זענען דאָ גאָרנישט. איהר וועט נאָך אָנקוקען, אַ שירם, קאַלאָשען, אַ זילבערנער זייגער, — מיט אַלע פּיטשעווקעס!

— אַ פּרעכטיגער עקזעמפּלאַר פון יענער צייט. איהר וועט לעקען די פינגער... איך בעט צו איבערצייגען זיך.

מיט די דאָזיגע ווערטער האָט דער פערוואַלטער אויפגעעפענט די שאַפע — און איז ראַפּטום אין טויט-שרעק אָפּגעשפּרונגען אויף צוריק.

די שאַפע איז געוועזן ליידיג.

— פערשוואונדען! — האָט דער פערוואַלטער אויסגערופען מיט שרעק.

— מען האָט איהם אודאי אוועקגע'לקחנט — האָבען די עקסקורסאַנטען ארויסגעזאָגט אַ השערה — אַ פערדראָסלעכער פאַקט.

— עס קען נישט זיין, מען זאָל איהם האָבען אוועקגע'לקחנט! מצבות פון די קברים, לקחנט מען, דאָס יאָ, עס טרעפט, אָבער מתים... דאָס האָט נאָך נישט פּאַסירט.

— וואו נשע איז ער אהינגעקומען? דער רוח ווייס... ער איז דאָך נישט אוועק אליין?

— דערלויבט חברים! עס זענען דאָך שוין אוועק צוואַנציג יאָהר. אפשר האָט ער זיך אויפגעכאַפּט און היידאַ...

— און טאַקע זייער איינפאַך.

— אויב אזוי חברים — האָט דער פערוואַלטער גענומען געוואַלדעווען — מוז מען איהם תיכף ומיד געפינען. אַנ'אויטאָבוס וועט איהם נאָך חס וחלילה איבערפאָהרען, און איך וועל דאַרפען ענטפערען. און ווי אזוי האָט דאָס דער שווייצאַר פערזעהען! זייט מוחל, חברים! איך לויף! איך פליה!

אז דער עקזעמפּלאַר האָט זיך אויפגעכאַפּט פון זיין לעטאַרגישען שלאָף, האָט ער קודם כל אַ טאַפּ געטון די פיס — צי עס זענען דאָ די קאַלאָשען דערנאָך האָט ער בעריהרט דעם שירם, אויסגעשנייצט די נאָז, איז פאָרזיכטיג ארויס פון דער שאַפע און אומגעשטערט ארויס אויף דער גאַס.

— ארויס! — וואָס שנעלער אהיים! האָט ער געבורטשעט, — גאָט מייגער, וואָס וועט קלערען דאָס ווייב! וואָס וועט זאָגען דער נאַטשאַלניק! נעכטיגען אין צירקעל — אזאַ בזיון דראָזשקאָזש, אויף דער דריטער מעשטשאַנסקער!

צוויי קערבלעך.

— וואָס רעדסטו, ברודערל, ביזט אפּנים נישט מיט אַלעמען! אַ פערטעלע.

— דו אליין ביזט נישט מיט אַלעמען. אַ פּאַסאַזשיר זיך אויסגעזוכט!

— בהמה! ענטפערסט נאָך אנטקעגען! און אין צירקול ווילסטו!

— וועסט אפשר נאָך סטראַשען מיך מיט אַ גאָראָדאָוואָי?

— אך דו, אויסוואורף! חוזקסט אָפּ פון דער מאַכט? צעשטערסט די יסודות? וואַרט ליבינקער, אָט וועל איך באַלד פערשרייבען דיין נומער! גאָ-ראָ-דאָ-וואָי!!!

— עך, דו! האָט דער דראָזשקאָזש אויסגערופען מיט דרך ארץ. — פערהאַנען דאָך אזעלכע בריה'ס, וואָס קריגען אויך זוניג דעם ביטערען טראָפען. איך ווער נישט קלוג, ווי אזוי זיי מאַכען דאָס. און, געוויס, נישט ווייניגער פון צוויי פלעשער, אויב ער האַלט זיך אויף די פיס און שרייט: גאָראָדאָוואָי!

דער עקזעמפּלאַר האָט גענוי פערשריבען דעם נומער פון'ם חוצפּה'דיגען דראָזשקאָזש און איז אליין אוועק צופוס.

— חבר, זייט אזוי גוט, ווי געהט מען דאָ אויף דער דימיטראָווקע? — האָט איהם געפרעגט אַ דורכגעהענדיגער בחור.

— וואָס, האָט זיך צעשריגען דער עקזעמפּלאַר. — פאַר וועמען האַלט איהר מיך? איהר מיינט אפּנים, אז איך בין פון די שטרייקערס, איך בין נישט קיין חבר.

— נו, בירגער ענטשולדיגט.

— איך בין נישט קיין בירגער.

— וואָס זשע זענט איהר?

— איך בין בעאַמטער פון צוועלפטען קלאַס און אַ קאַוואַליער פון דעם אָרדען פון דער הייליגער אננאַ פון דריטען גראַד. און אויב מען האָט מיך על פי טעות פערהאַלטען צוזאַמען מיט רעוואָלוציאָנערען איז דאָס, יונגערמאַן, גאָר קיין בעווייז נישט...

דער בחור האָט דורכדרינגליך אריינגעקוקט אונזער העלד אין די אויגען און האָט זיך שנעל אָפּגערוקט.

— אָט אַ צרה — האָט געוואָרטשעט דער עקזעמפּלאַר — די פערבייגעהער רופען מיך שוין חבר. דער נאַטשאַלניק וועט זיך נאָך, גאָט בעהיט, דערוויסען, ער וועט מיך ארויסוואַרפען אויף דריי שפּענדלעך. מען מוז עפּעס אָנהויבען צו טון...

ער האָט טיף פערדרוקט די הענט אין די קעשענעס און אָנגעהויבען צו זינגען „באָזשע, צאַריאַ כראַני".

— הע, צייטונגס-פערקויפער! גיב מיר, טייערער, צוויי נומערלעך „די רוסישע פאָן".

— וואָ — ס!

— „די פאָן", זאָג איך, „די רוסישע", צוויי נומערלעך, אָדער ניין גיב בעסער גאַנצע דריי.

— נישטאָ? נו טאָ גיב „נאָוואָיע ווערעמיאַ".

— נישטאָ אזאַ צייטונג.

— וואָס זשע דען האָסטו?

— „ראַבאָטשאַיאַ גאַזעטאַ", „פּראַוודאַ", „קראַסנאַיאַ זוויעזדאַ".

— אך, דו עזות פּנימניק! גראָבסט אונטער די יסודות? האַנדעלסט מיט אומלעגאַלער ליטעראַטור? אָט וועל איך דיר, דו טויגעניכטס איינער, אָפּפיהרען אין צירקעל.

— איהר האָט קיין רעכט נישט, איך צאָהל דעם שטייער.

— דערצעהל מעשיות! איך וועל דיר בעווייזען שטייער!

אונזער העלד האָט גענוי פערשריבען די סמנים און נומער פון דעם צייטונגס-פערקויפער, דעם קראַמאַלניק, און איז אוועק ווייטער, סקריפּענדיג לאַנגווייליג מיט די קאַלאָשען.

אויף אַ גרויסער הויז האָט ער דערזעהן אַן אויפשריפט: „מאָסקווער קאָמיטעט פון דער רוסלענדישער קאָמוניסטישער פּאַרטיי".

— אזוי גאָר... גוט צו וויסען. אזוי בפרהסיא גראָבט מען אונטער, אזוי צו זאָגען די יסודות. מיר וועלען דאָס טאַקע אזוי פערצייכנען, אז דאָס נומערעל וועלען מיר פערצייכנען. מיר וועלען אַלץ פערצייכנען.

ער האָט אין זיין נאָטיץ-ביכעל געמאַכט די נויטיגע נאָטאַטקעס און איז אוועק ווייטער.

— חבר, דערלויבט פערזיכערען, — האָט איהם אָפּגעשטעלט אַ דיקער בירגער אין אַ ביבערנעם פעלצעל.

— כי-כי... בעוויליגט צו גלויבען. קיין שום זאַך נישט. קיין שום שייכות צו רעוואָלוציאָנערע קרייזלעך, פּאָליטישע גרופּירונגען און אומלעגאַלע אונטערערדישע אָרגאַניזאַציעס האָב איך נישט, און איך בין, אזוי צו זאָגען, נישט קיין „חבר", און אויב איך האָב איבערגענעכטיגט אין צירקעל, מאַג אייער... אייער הויך... געשטעלט... מיר גלויבען — אַנ'אומגליקליכע מיספערשטענדניש, אַ טראַגישער צופאַל, אייער... הויך... הויך...

דער בירגער אין פעלץ איז אַ צושראָקענער אָפּגעשפּרונגען אין דער זייט.

דער פערוואַלטער פון מוזעאום האָט זיך דעם גאַנצען טאָג אומזיסט אַרומגעיאָגט איבער מאָסקווע; שפּעט אין אָווענד ווען ער האָט שוין פערלוירען יעדע האָפנונג אויף דערפאָלג, האָט ער אויפ'ן טעאַטער-פּלאַץ, דערזעהן אזאַ מין בילד:

דער עקזעמפּלאַר איז אין מיט'ן פּלאַץ געשטאַנען אויף די קני, האָט געיאָמערט און גערעדט:

— אַלס אָרענטליכער מאַן... אַ טראַגישע מיספערשטענדניש... אַ בעאַמטער פון צוועלפטען קלאַס און קיין שייכות האָב איך נישט... און אויב איך האָב איבערגענעכטיגט אין צירקעל, אין גאָט מיין עדות, אז דאָס איז אַ טעות... באָזשע צאַריאַ כראַני! און וואָס אָנבעלאַנגט דעם דראָזשקאָזש נומער 4921 און צייטונגס-פערקויפער נומער 12 (אַ בלאָנדין, 15 יאָהר אַלט, בלויע אויגען, קיין בעזונדערע סמנים נישטאָ). קאָן איך עדות זאָגען, אז זיי זענען טאַקע פערמישט בעזונדערס דער צייטונגס-פערקויפער, וואָס האַנדעלט מיט אומלעגאַלער ליטעראַטור... ווייטער קאָן איך אָנווייזען, וואו עס געפינט זיך דער מאָסקווער קאָמיטעט פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי... און אויב איך האָב איבערגענעכטיגט אין צירקעל...

פיל דורכגעהער פלעגען זיך אָפּשטעלען און שענקען איהם אַ קאָפּיקע.

צוויי וואָכען האָט זיך דער מוזעאום-פערוואַלטער געמאַטערט אויף איינצוקנעלען מיט'ן עקזעמפּלאַר דעם תוך פון די געשעהענישען, וואָס זענען פערלאָפען אין משך פון די לעצטע צוואַנציג יאָהר.

אָנהויב דער דריטער וואָך האָט יענער סוף כל סוף פערשטאַנען.

סוף דריטער וואָך איז ער אָנגעקומען אויף אַ שטעלע אין אַ טרעסט.

אָנהויב פערטער וואָך האָט ער, אוי, אגב אורחא, בעת אַ מיטאָג-פּויזע געזאָגט:

— 1905 יאָהר? אַ שאלה אָביסל צי איך געדענק! אפילו, אזוי צו זאָגען, פערזענליך אַנטייל גענומען אינ'ם קאַמף מיט דער זעלבסטהערשונג. אפילו געזעסען פאַר אַנטיילנעהמען אין אַ דעמאָנסטראַציע... יאָ, געוועזן צייטען!... נאָר וואָס איז דאָ לאַנג צו ריידען!... מיר זענען אַלטע געזעלשאַפטלער-רעוואָלוציאָנערען. און בכלל, דער גייסט ער קאָכט, ער רופט צום וואָפען...

מען זאָגט, אז איינמאָל איז ער דערפאָלגרייך ארויסגעטרעטען אויף אַ זכרונות-אָווענט, געווידמעט דעם 1905 יאָהר.

נאָר דאָס איז נישט זיכער.

דאָס רעשט איז אַ פאַקט.

ר. איזראַעל.

אויף זינדיגע וועגן

סענסאַציאָנעל-עראָטישער ראָמאַן פון לאָדזער לעבען

61)

— אָבער איך האָב געמיינט, האָט זשאַרסקי געזאָגט, אז מיר האָבען שוין פערענדיגט מיט דעם פערשאָלטענעם ענין פון די געגנבעטע דאָקומענטען, כדי מיר זאָלען סיסטעמאַטיש ליקווידירען די מערקווירדיגע אַפערע, וואָס טרעפט זיך מיר דאָס ערשטע מאָל אין מיין פּראַקטיק. מיר מוזען דאָך דערגעהען ווער און צוליב וואָס פאַראַ סיבות האָט מען ערמאָרדעט דעם אינזשיניער הענריק הערץ.

— הם... יאָ... מ'דאַרף דאָס דערגעהען, און ביי מיר ווערען גאָר געבוירען גאַנץ נייע געדאַנקען.

— דהיינו?

— אז אינזשיניער הערץ איז אינגאַנצען נישט ערמאָרדעט געוואָרען.

— וועמען דען האָט איהר דאָ אין לאָדז געפונען אַ טויטען אין דער נאַכט פון דער גנבה?

— טאַקע דעם אינזשיניער הענריק הערץ, ער איז טאַקע געוועזן דער טויטער, אָבער ער איז נישט ערמאָרדעט געוואָרען.

— נאָר וואָס דען?

— ער איז געשטאָרבען, אָדער בעגאַנגען זעלבסטמאָרד, ענטשולדיגט הער אויספאָרשונגס-ריכטער, ביי מיר איז דאָס נישט הונדערט פּראָצענט זיכער. דאָס איז ביי מיר אַזאַ וואַהרשיינליכע השערה.

— אויף וואָס בויט איהר די דאָזיגע השערה?

— אויף די אַלע ענטדעקונגען וואָס מיר האָבען ביז איצט בעמאַכט: מיר זענען צוגעקומען צו דעם מאָמענט ווען מיר וויסען, אַז די ערפינדונג פון אינזשיניער הענריק הערץ איז געוועזן אַ רייבער-שווינדעל, לויט מיין מיינונג האָט דער אינזשיניער אָפּגענאַרט זיינע בעלי-בתים, אַז ער האָט אַזאַ ערפינדונג און געצויגען פון זיי געלד, ערשט דעמאָלט ווען די ערפינדונג איז שוין געווען כלומרשט אינגאַנצען פערטיג, ווען מ'האָט זי שוין געדאַרפט אויספּרובען, האָט דער „ערפינדער" מעהר נישט געקענט אָפּשלעפּען דעם ענין און זיך געמוזט בעמיהען אַז די דאָקומענטען זאָלען פערשווינדען, ער האָט דעריבער בעשטעלט ביי אַ גנב די גנבה, און כדי זי זאָל זיך איינגעבען אויף זיכער האָט ער דעם „תליון" איבערגעגעבען די שליסלען און אָנגעוויזען גענוי דאָס אָרט, וואו די דאָקומענטען געפינען זיך.

— ביז איצט שטימט אַלץ, האָט זשאַרסקי אומגעדולדיג געזאָגט, אָבער ווייטער, רעדט ווייטער וואָס פאַר אַ השערה האָט איהר וועגען מאָרד?

— דאָס וואַהרשיינליכסטע איז, אַז דער אינזשיניער האָט בעקומען געוויסענביסען פון דעם גאַנצען עסק וואָס ער האָט אָפּגעטון. סוף-כל-סוף איז ער דאָך געוועזן אַנ'ערנסטער מענש און מ'האָט איהם געהאַלטען פאַר אַ בעדייטענדען וויסענשאַפטס-מענש, ער איז אַליין פערפּלאָנטערט געוואָרען אין דער אַפערע און כדי זיין נאָמען זאָל נישט קאָמפּראָמיטירט ווערען נישט ביים לעבען און נישט ביים טויט, האָט ער בעשטעלט די גנבה...

— נו, און ווייטער....

— און אין דערזעלבער נאַכט בעגאַנגען זעלבסט מאָרד.

זשאַרסקי האָט בעוואונדערט די זעלטענע לאָגישע אויספיהרונגען פון קאָמיסאַר דאַנסקי, זיי האָבען זיך מערקווירדיג געלעגט אויפ'ן שכל אַזוי, אַז דער אויספאָרשונגס-ריכטער זשאַרסקי האָט זיך אַזש פערשעהמט.

— נו, ווי געפעלען אייך, הער ריכטער מיינע השערות, האָט דאַנסקי פילדייטיג געפרעגט.

— איך מוז זיך מודה זיין, אַז איך קאַפּיטולירע פאַר אייער לאָגיק, נאָר דאָס זענען דאָך אַלץ נאָר טעאָרעטישע ענינים, וועלכע האָבען קיין שום פּראַקטישע בעדייטונג.

— פאַרוואָס?

— דערפאַר ווייל מיר קענען נישט פעסטשטעלען צי דאָס איז ווירקליך אַזוי געוועזן, ווי איהר האָט דאָס פאָרגעשטעלט.

— יעדענפאַלס קענען מיר פּרובען?

— ווי אַזוי?

— דורך אויסגראָבען דעם טויטען קערפּער פון אינזשיניער הערץ און דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען זאָלען זיך אַרויסזאָגען וועגען דעם, צי איז דער אינזשיניער דערמאָרדעט געוואָרען, אָדער ט'איז נישט אויסגעשלאָסען די מעגליכקייט פון אַ זעלבסט מאָרד.

— אמת, מיר מוזען זיך נאָך בעראַטען מיט אונזער אויבערמאַכט און אונטערנעהמען די דאָזיגע זאַך.

זשאַרסקי האָט זיך פערשטענדיגט מיט דער אויבער-מאַכט אין לאָדז און אין וואַרשאַ און ס'איז בעשלאָסען געוואָרען צו מאַכען אַלע אָנשטרענגונגען אויפצוקלערען דעם דאָזיגען זעלטענעם קרימינעלען רעטעניש. שוין מיט 2 טעג שפּעטער האָט מען אויפ'ן יודישען בית-עלמין אויפגעגראָבען דאָס קבר פון אינזשיניער הענריק הערץ און עטליכע דאָקטוירים האָבען זיך גענומען צום אויספאָרשען דעם קערפּער, וועלכער האָט זיך שוין אָנגעהויבען צו צעפאַלען. מיט דער גרעסטער אונגעדולד איז זשאַרסקי געשטאַנען צוזאַמען מיט דאַנסקין און געוואַרט אויפ'ן רעזולטאַט פון דער דאָקטוירים-אַרבייט, וועלכע האָט געדויערט עטליכע שעה, די עקספּערטיזע איז אָבער אויסגעפאַלען איינשטימיג און האָט געלויטעט: ס'איז נישט פערהאַן קיין שום ספק, אַז דער טויטער איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד. אויף דעם ווייזען אָן די לאַגע פון די וואונדען, די ריכטונג פון וואַנען די רעוואָלווער-קוילען זענען געקומען און די נאָהענטקייט פון שטח פון וואַנען ס'איז געשאָסען געוואָרען.

— דער ענין מיט די געגנבעטע דאָקומענטען פון דער פאַלשער ערפינדונג פון אינזשיניער הערץ און די געשיכטע מיט דער ערמאָרדונג פון דעם זעלבען איז אינגאַנצען אויפגעקלערט, האָט זשאַרסקי פערענדיגט דעם פּראָטאָקאָל און אָוועקגעלעגט די דאָזיגע אַקטען.

— איצט האָט דאַנסקי געזאָגט צום ריכטער זשאַרסקי וועלען מיר פערענדיגען אַ פיל לייכטערע אַרבייט, דאָס איז די ערמאָרדונג פון צווייטען אינזשיניער ראַבערט מערטענס, וועלכער איז שוין אויך זיכער ערמאָרדעט געוואָרען און אויך אוועקלעגען די דאָזיגע אַקטען און דאַן וועלען מיר זיך נעהמען, באַוודאַי צו אונזער שווערסטע אויפגאַבע — צו דער געשיכטע פון מאָרד איבער דעם סטודענט ראַפאַל באַטאַנסאָן.

— צי האָט איהר נאָך אַ ספק, ווער ס'האָט ערמאָרדעט באַטאַנסאָנען, פערשטעהט זיך, אַז איך געה איצט נישט אריין אין די עצם סיבות דערפון.

— איך האָב נאָך געוואַלדיגע ספקות?

— און איך האָב גערעכענט, אַז איהר וואַרט נאָר אויפ'ן געזונד ווערען פון ראַמאַ גוטמאַן, כדי זי צו אַרעסטירען אַלס שולדיגע אין ערמאָרדען באַטאַנסאָנען.

(המשך קומט)

צו דער עפענטליכקייט ! — פעסטשטעלונג.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער בעכטיגער כראָניק-נאָטיץ אין „נייעם פאָלקס-בלאַט" אונטער'ן קעפּל „זעלבסטמאָרדען", אז א יווישער מאַנעס לעווקאָוויטש קעלמא 26 זאָל פרומירשט האָבען בעגאַנגען זעלבסטמאָרד אויף פּעפּער-גאַס 13 שטימט נישט מיט דער ווירקליכקייט און איך שטעל פעסט אָט וואָס : דער דערמאָהנטער מ. לעווקאָוויטש, א שניידער, האָט תנאים געשריבען מיט פרל. צימל בענעדיק פון פּעפּער-גאַס 13, און האָט געזאָלט בעקומען לויט'ן צוזאָג 500 דאָלאַר און 2 אויסמעבלירטע צימער אין שטאָט. זיבער נאָך די תנאים האָט זיך אַרויסגעוויזען, אז ער איז פריער פאַרהייראַט געוואָרען אין א טעות און אַלעס איז נישט מעהר געוועזען ווי א „בלאָף". צוליב אָט די מאָטיווען איז ער געוועזען געצוואונגען זיך מעהר מיט'ן מחותן נישט צו זעהען און געוואָלט פון דעם גאַנצען ענין רעזיגנירען. פאַר יום טוב איז דער מחותן אברהם בענעדיק געפאַלען אויף א המצאה, פערבעטען דעם חתן אויף יום-טוב, צוזאָגענדיג צו בעלעגען דעם נדן. ער האָט זיך ווידער געלאָזט צורעדען, מיטגענומען מיט זיך די מלבושים און געפּראַוועט דעם פסח ביים מחותן. דאָס אַלעס איז ווידער געווען נישט מעהר ווי אריינצונאַרען דעם נאַאיווען בחור. די צווייטע טעג יום-טוב דעם 8/4 האָט מען ווידער אָנגעהויבען טומלען און צו צווינגען דעם חתן, אז ער זאָל מסכים זיין צו שטעלען א חופּה. ס'איז ווידער ענטשטאַנען די פראַגע וועגען ערלעדיגען דעם נדן און עס האָט זיך ווידער מיט גאַרנישט געענדיגט און ר'האָט ווידער פערלאָזט דעם מחותנ'ס שטוב און אַוועק צו זיך אהיים ברוגז. פרייטאָג, דעם 10. איז די כלה מיט איהר ברודער געקומען צום חתן אין זיין שטוב אריין און פערנאַרט איהם מיט פערשידענע אויסריידען צו זיך אהיים פּעפּער-גאַס 13 און פאַרנאַכט איז די פּאָגאָטאָוויע אַלאַרמירט געוואָרען און אָפּגעפיהרט דעם חתן מנשה לעווקאָוויטש פון מחותנ'ס וואוינונג פּעפּער-גאַס 13 א צוקאַליעטשעטן אין שפּיטאָל אריין. זאָל די עפענטליכקייט אורטיילען!

2259 — ברודער אברהם אבע לעווקאָוויטש, קעלמא 26.

זיכערע הילף און א רפואה

אהז א אפּעראַציע, אָן בלוט, אהז א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאַר קראַנקע אויף קילעס פאַר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאַליקעס אין גוף פאַר הויקערס און פיס

פערלאָזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראָך ווערט גרוים אַזוי ווי א מענשען-קאָפּ, אָדער אַזוי ווי א וואַסער-קאַן און עס פאַלט אריין אין דעם פּוס און דער קראַנקער איז אין א גרויסער סכנת דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראַנדיג און שטערבליך. ספּעציעל גומענע הייל-באַנדאַושען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פּראָפעסאָר'ען מיט מיינע בע-האַנדלונג און פון דייטשען פּראָפעסאָר

דאָקטאָר ברעכו רעחונג בעוואַכטונג ווינער דעם שמערצען און געפעהרליכסטען בראָך. אויך פאַר הויקערס לאַמגוגען מיט הייל-גאַרטעטען און אפּאַראַטען פאַר פערקרומטע פיס און פלאַך-פיס ספּעציעלע אמגלעגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאָקען פאַר די גרעסטע קראַנקע אָדערן. עמפּפאַנגס פון 9 ביז 1 בייטאָג און פון 3 ביז 7 אין אָוונד.

אָרטאָפּעדישע אנשטאַלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped

von Lemberg Łódź, WÓLCZANSKA 10,

tel. 221-77. front parter

בעמערקונג: דאָס פערזענליכע ער-ווינען פון די קראַנקע איז אונ-בעדינגט נויטיג. דיפּלאָמען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזי-טעטס-פּראָפעסאָרען: פּראָפ. ד"ר באַראַנטש, פּראָפ. דר. י. מאַ-רישלער, פּראָפ. ד"ר בר. קיעלאַנאָווסקי און אויך אַנדערע. מיר נעהמען אויך אָן פערזיכערטע פון דער קראַנקען-קאַסע,

דאַנקזאַגונג.

דערמיט דריק איך אויס דעם בעסטען דאַנק דעם הערן ד"ר. י. ראַ-פּאָפּאָרט. ספּעצ. פאַר בראָך, וועלכער נעמט אָן אין לאָדז, וואָלטשאַנסקא 10 טעל 22-177 בראַנט פאָרט פאַר זיין נעווינענהאַפטע פערלעגען מיר א גומע-נעם הייל-באַנדאַזש לויט זיין מעטאָדע האָב געליטען אויף בראָך 20 יאָהר און א דאַנק איהם בין איך היינט געראַטעוועט אַזוי, אז כ'מעג איהם יעדען אָנזאָגען הנ"ם שמפּעהד"ר

Dr. BERGHOF Arzt.

DOKTOR

H. WOŁKOWYSKI

האָט זיך איבערגעצויגען אויף

צעגעלניאַנא 36, טעל. 216-90

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און וועגערישע קראַנקהייטען, מענער-שוועכע, אַלע אַרט אַנאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען

נעמט אָן פון 9 — 2 נאַרמ. און פון 5 — 9 אָוועגד

פאַר דאַמען בעזונדערען וואַרטע-צימער.

Dr. med. J. Lubicz

כירורג-אָרטאָפּעד

Gdańska 28, tel. 183-17

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער איינענע פּראָצאָוניע פון וועמליכע אָרטאָפּעדישע שטערשטען, ווי : וואַקלדקעס אויף פלאַטפיסען, קינסטליכע הענר און פיס, גאַרסעטען א. ז. וו.

נעמט אָן פון 2,30 ביז 4,30 נאָכמיטאָג.

Dr. med. H. KRAUSKOPF

אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען

וואוינט יעצט

זגערזשער, 15 טעל. 113-47.

נעהמט אָן פון 4 ביז 7 אָוונד.

Dr. med. H Karaś

אינערליכע און קינדער-קראַנהייטען

זגערזשער 16

נעמט אָן פון 11 ביז 1 און פון 3 ביז 7 אָוונד.

DR. MED.

A. SZPRYNGIER

אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען

נעמט אָן אין דער לעטשניצע „צענטראַלנאַ"

פּיעטריקאָווער 62 פון 3–4 נאָכמיטאָג

און אין דער היים

קילינסקיעגאַ 30, טעל. 222-27

פון 5—7 נאָכמ.

DR. MED.

Haltrecht

ספּעצ.-אַרצט פאַר הויט און געשלעכטס-קראַנקה.,

נעמט אָן פון 8 10 פריה. פון 12—2 נאָכמ. און פון 6 ביז 8.30 אָוו. זונטאָג פון 9 ביז 1 בייטאָג.

פּיעטריקאָווער 10

נעמט אָן אין לעטשניצע סאַניטאַס Śródmiejska 8

פון 2 ביז 3 נאָכמ.

יעדער איינציגער

מעבעל

האָט זיך איבערצייגט, אַז פאַר דיוואַנעס, פעלצען, נייה-מאַשינען, גאַרדעראָבען אז"וו

צאָהלט די העכסטע פּרייזען

א. ווייצמאַן

שענקעוויטש 23

טעלעפאָן 191-00.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען געניצט מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען.

געוועזענער מיליטער-בעאַמטער

ב. מאַז

פּיעטריקאָווער 10 №

שרייבט ביטעס און גיט געוויסענהאַפטע עצות אין אַלע

מיליטער-ענינים.

הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה

אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך

אז תשכב פחד ושנתך כי הלך בתום

ילך בטח ומעקש דרכיו יודע

איבער דעם זאָלסט נאָר קומען אין הייזא

פון ד. מאַנעלאַ

וואָס איז איבערגעטראַגען געוואָרען פון צווייטען הויף אויפ'ן ערשטען הויף

פּיעטריקאָווער 17, לינקע אָפיצינע פּאַרטער, טעל. 124-95

וואו ס'ווערט ווייטער ערלעדיגט פּינקטליך און געוויסענהאַפט געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילע, קאַרנע, האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס, אַדוואָלאַניעס, קלויזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, וועגען דירות אין אויסלאַנד ראַזיעמטשע, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.

בעמ.: קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס ווערען ביי מיר ערלעדיגט במשך פון 24 שעה מיט אַכטונג ד. מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17, 1-טער הויף

[illegible]

וועכבעריד כירורגישע קליניק

„SANATO"

אַגראַראָווא 10, טעל. 213-57

1-טע און 2-טע קלאַס

ערטסליכע אויפזיכט איבער דער מוטער און קינד

פרייזען פון געבורט

אין 2-טע קלאַס צוזאַמען מיט פערהיטונגס-מיטלען

200 זל.

אויגען-אָפּטיילונג פון ד"ר מעד. י. קראַוש

עמפּפאַנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.

כירורגישע אָפּטיילונג פון ד"ר מעד. מ. קאַנטאָר

עמפּפאַנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.

Doktór KLINGER

ספּעציאַל-אַרצט פאַר ווענער שע, הויט- און האָר-קראַנקהייטען

ANDRZEJA 2, tel. 132-28

נעהמט אָן פון 9—11 פריה און פון 5—8 אָוועגד און פון 1—2 נ"מ אין דער „לעטשניצע פּיעטריקאָווער 26"

Dr. med. N. ROZEN

צאהן-כירורג

קראַנקהייטען פון ציינער, דיאַגנאָסטיקס, גימען א.א.וו. ציינער-רעגולירונג, רענטגען-דיאַגנאָסטיק.

אנדזשעיא 7, טעל. 216-57.

עמפּפאַנגס-שעהן, פון 3—7 נאָכמ.

קינאָ-טעאַטער

ZACHĘTA

26 זגערזשער 26

היינט און ווייטערע טעג !

פראַכטפולער דאָפּעלטער פּראָגראַם !

מאָנומענטאַלער פילם פון אינדישען לעבען, פול מיט עמאָציע א.ג.:

מאַהאַראַדזשאַ'ס האַרץ

אין די הויפּטראָלן:

J. Kean, G. Dean i J. Kucharski

דראַמע אויפ'ן גרונד פון דער ערצעהלונג פון ג. זאַפּאָלסקאַ א. נ.:

פּאַריזער מ'יסטער טאַגעיעוו

אין די הויפּטראָלען:

B. Samborski, N. Ney i Z. Sawan

געקליבענער אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' סטעפאַנסקי אָנהויב פון די סעאַנסען : אין געוו. טעג 4 נאָכמ. שבת, זונטאָג און יום-טוב — 12 א זייגער בייטאָג. דער זאַל איז גוט בעהייצט.

DR. MED. H. LUBICZ

אפּ. פאַר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראַנק

אויף צעגעלניאַנא 43, טעל. 141-32

עמפּפאַנגס-שעה'ן 8—10, 12—2, און 5—8 זונטאָג און יו"ט 9—1. פאַר דאַמען בעזונדערער וואַרטע-זאַל.

DR. MED.

L. Pikielny

אורלאָג

ספּעציאַל-אַרצט פאַר נירן, בלאָז און אורין-קראַנקה.

NAWROT 8, tel. 2,19-90

נעהמט אָן פון 4—7 אָוועגד.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

רענטגען-אינסטיטוט

און ערצליך-דענטיסטישער קאַבינעט

זגערזשער 17, טעל. 116-33

ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק אויגען-קראַנקה. פון 1—2

ד"ר ווינבערג אינערן, הערץ און לונגען פון 1—2 און פון 6—7

ד"ר יוסטמאַן נערווען-קראַנקה. פון 12—2

ד"ר סטופעל רענטגען פון 12—2 און 4—6

ד"ר פּאַפּיערני פרויען- און געבורטס-הילף פון 11—1½

ד"ר קאַנטאָר כירורגישע קראַנקה. פון 5—6

ד"ר ראַקאָווסקי נאָז, האַלז און אוירען-קר פון 10—11, 2—3 און פון 6—7

ד"ר ראָזענצווייג קינדער-קראַנקהייטען פון 11—12 און פון 4—5

ד"ר רוזשאַנער הויט- און געשלעכטס-קר. פון 1—2

ד"ר נ. ראָזעס צאהן-אַרצט פון 9—1

ד"ר א. גראָדזענטשיק צאהן-אַרצט פון 3—7

צאהן-מגנדהיילונג, בעלמכטונגען, קראָנען, פּאַמפּען א.א.וו. ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען א רענטגען-אינסטיטוט. — היילונג פון הויט-קראַנקהייט פון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגען-שטראַלען, פאַר בעשטראַלונג און דורכליכטונג, קוואַרץ-לאַמפּען, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, אַלע מעגליכע אַנאַליזען, אימפּונגען געגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין). — די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג. וויזיטען אין שטאָט

א האַנד-נייהער

צו ערשטע סאָרט מענער-מאַגאַזין ווערט געזוכט ביי זילבערגלייט, דרעווגאָווסקא 26

קוואַליפיצירטע

האַנד-נייהערס

אָדער האַנד-נייהערינס, ווי אויך אנ'אונטערמאַשינער און א יונגע קענען זיך מעלדען ביי ראַפּוד, זאַוואַדזקא 38. 2266

Przyjmę krawcowę

na mieszkanie

z frontowem oknem (parter) w centrum miasta Widomość w administracji

אשטוב מיט א קוך

און אנ'ענצעל צימער צו פערדינגען פראַנציסקאַ-נער 30. זיניגע וואוינונג מיט אַלע בעקוועהמליכ-קייטען פון באַלד זיך אַ-ריינצוציהען. צו ערפאַה-רען ביים ווירט. 2197

אַנ'אָרט צו שלאָפען

פאַר 3—4 מענער אָדער 3—4 פרויען מיט עלעקטרי עוועטטועל א גאַנצע שטוב בעזונדער איבער'צוגעבען צו ערפאַהרען וואָסקאַרניא 27, וו. 35.

אשטוב מיט א קוך

פון זאָפאָרט איבערצו-געבען. איך קען מיך טוישען אויף אנ'ענצעלנא שטוב.

נאָוואָמיעסקאַ 26, ביי מ. סלובסקי. -

Dr. med.

W. Eychner

גינעקאָלאָג-אַקושער

זגערזשער 11

טעלעפאָן 72—134

נעמט אָן פון 2—3 נאָכמ. און פון 7½—9 אָוועגד.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

זאַוואַדזקאַ 1.

גאָר פאַר וועגערישע הויט-קראַנקה. און מענער-שוועכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער. קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגישע און נערווען-קראַנקהייטען. קוואַרץ-לאָמפּ. עלעקטרישער הייל-קאַבינעט קאָסמעטיק.

-- טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אָוועגד. --

פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ. נעמט-אָן א פרוי-דאָקטאָר נור קינדער און פרויען זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.

— בעזונדערער וואַרטע-צימער פאַר פרויען. —

וויזיט 3 זל.

אַבאָנאַמענטס-פּרייז: אין לאָדז — 5 זל. א חודש מיט צושטעלען א היים; אויף דער פּראָווינץ 6 זל. א חודש; אין אויסלאַנד — 8 זל.

פאַר'ן אינהאַלט און טערמינען פון די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פאַראַנטוואָרטליך.

די אַדמיניסטראַציע איז אָפען בייטאָג און ביינאַכט.

אַנאָנסען-פּרייזן: פאַר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאָג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפּאַלטען

אין טעקסט—40 . . . . 60— 4

נאָכ'ן טעקסט—12 . . . . 18— 8

פאַר א מיליטער-שורה: פאַר דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א וואָרט

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.